Пригода перша

Імпічмент[1]

Шостий "Б" готувався до президентських виборів.

Кандидатів було дев'ять. Але семеро з них були нещасні самовисуванці, які жодних шансів не мали. Ми їх навіть не називатимемо. Реальних претендентів було двоє – Вовочка Таратута і Боря Бородавко. Вовочка був білявий, кирпатий, веснянкуватий, зі щербатим зубом. І дуже симпатичний. Усі в класі його любили. Особливо за те, що він весь час розповідав анекдоти про Вовочку і підсміювався сам із себе, начето він був героєм тих анекдотів. Але Вовочка мав один серйозний недолік: він був ледар. Замість того щоб виконувати домашні завдання, він дивився телевізор. А контролювати його не було кому – батьки цілий день працювали. Тому у Вовоччиному щоденнику раз у раз проскакували то двійки, а то й одиниці. А президент класу, як ви знаєте, для всіх мусить бути авторитетом, якщо не зразком.

І в цьому розумінні другий претендент, Боря Бородавко, мав незаперечну перевагу, позаяк був круглим відмінником. І взагалі страшним ерудитом. Регулярно читав перекладну дитячу енциклопедію "Все про все" і приголомшував однокласників потрясаючими повідомленнями: про те, наприклад, що шиї у жирафи й у вчительки математики Анастасії Петрівни однакові, бо мають одну й ту саму кількість хребців; що кропива й медуза – майже родичі, бо жалять за одним принципом; що кусають людей не комарі, а комарихи, бо комарі-чоловіки – вегетаріанці, харчуються виключно соком рослин, а от комарихи – кровопивці, вампіри… Останнє повідомлення дуже потішило хлопців, бо Лариска Литвак розмахувала перед носами хлопців газетною вирізкою, де було надруковано, що найдужча людина у світі не чоловік, а жінка – п'ятиразова чемпіонка з армрестлінгу (тобто поєдинку на

руках) канадка Ліана Дюфренс. Та й іншими багатьма неймовірними фактами і коментарями збагатив однокласників ерудит Боря.

Проте він чудово усвідомлював, що самою лише ерудицією завоювати симпатії електорату, тобто виборців класу, які навіть слова "електорат" не знають, йому навряд чи вдасться. І Боря почав активну передвиборну кампанію. Він походив із заможної, забезпеченої родини (тато Бородавко був бізнесмен, мама Бородавко – бізнесвумен, і Борю привозили до школи на "Мерседесі"). Тому він міг спокійно фінансувати свою передвиборну кампанію. Боря накупив цілий портфель смачнючої закордонної жуйки і щедрою рукою почав роздавати її електорату. Електорат жуйку взяв, прицмокуючи, зжував, але під час виборів майже одноголосно… проголосував за Вовочку. Винятком були тільки нещасні самовисуванці, які, цілком природно, голосували кожен за себе, і, певна річ, Боря, який теж віддав свій голос за себе коханого. Коли оголошували результати, на Борю боляче було дивитися. Він сидів червоний як помідор – наче всі медузи і вся кропива світу обжалили його.

Три дні Боря до школи не ходив. Лежав удома на канапі із зав'язаним горлом і трагічно дивився у стелю. Хоча боліло йому не горло, боліла душа. Але душу ж не перев'яжеш.

Старший Борин брат, десятикласник Аркаша, якому все стало відомо того самого дня, заспокоював невдаху-претендента:

– Не розпускай рюмси, Борю!.. Не тушуйся, старенький! Поразка на президентських виборах у демократичному суспільстві – нормальне явище. В Америці всі спершу програють, а тоді виграють. Іди в опозицію[2]… Створюй свою партію. Будеш лідером опозиції. Всі з цього починають.

І Боря став лідером опозиції. Правда, його партія була поки що нечисленна. Крім нього, складалася з трьох ображених самовисуванців.

То були Стьопа Юхимчук, Стасик Макарець і Вася Цюцюрський. Проте опозиція була настроєна бадьоро й оптимістично.

– Спокуха, панове! Спокуха! – вигукував Макарець. – Той президент Вовочка, інфузорія, не сьогодні-завтра зганьбить себе. Ось побачите!.. Нахапає двійок, і ми поставимо питання про його негайне усунення.

– Це називається "імпічмент"! – сказав ерудит Боря.

– О! О! Імпічнемо його так, що він аж загуркоче! Мов порожня діжка! – вигукнув Юхимчук.

– Однозначно! – сказав Цюцюрський.

Але однозначно ганьбитися президент Вовочка не хотів. На диво опозиції, та й усьому класові, кинув він дивитися щодня телевізор, почав виконувати домашні завдання, і вчителі тільки встигали ставити йому "добре" і "відмінно".

– От бацила! Хапається за владу зубами, як той бультер'єр! – буркотів Юхимчук.

– Однозначно! – додавав Цюцюрський.

До речі, владою президент Вовочка користувався якось легко й весело. Він стежив за порядком, але нікому не робив серйозних зауважень. Тим, хто запізнювався на уроки, Вовочка говорив: "Ту-ту! Поїзд пішов! Двері зачиняються! Наступна станція – "Двійка за поведінку". Тим, хто, незважаючи на заборону директора, грав у "конячки" (тобто, сівши один одному на "копки-баранки", зіштовхувався у двобої), Вовочка співав "Розпрягайте, хлопці, коні!". А до тих, хто починав бійку, він підходив і, наслідуючи вчителя фізкультури Івана Степановича, казав: "Дихання рівне, спокійне! М'язи розслаблені! Вдих – видих! Вдих – видих!.." Якщо ж траплялося, що він сам помилявся, робив

щось не так (з усіма ж буває), він весело казав: "Давайте відріжем Сусаніну ногу!" – "Не треба! Не треба! Згадав я дорогу!!!" – і одразу, не відкладаючи, виправляв свою помилку.

До того ж Вовочка Таратута виявив неабиякі організаторські здібності. На завершення першої чверті він організував (звичайно, з допомогою батьківського комітету і класної керівнички) дискотеку в кафе "Еней". Причому так витанцьовував на тій дискотеці, що викликав захоплення у диск-жокея, тата Лариски Литвак.

Лідер опозиції був у розпачі. "Партайгеноссе[3]" похмуро мовчали.

Борю терзали думки про страшну несправедливість зрадливої долі: "Ну хто, хто він такий, цей Вовочка?! Невіглас! Незнайко нещасний! Двієчник учорашній!"

Наче прочитавши думки брата, Аркаша якось сказав:

– До речі, Макіавеллі вважав, що для боротьби за владу виправдані… – Аркаша зробив паузу, – будь-які методи!

Ерудит Боря вже знав, чув від того ж таки Аркаші, що середньовічний італійський письменник, мислитель, історик, політичний і військовий діяч Ніколо Макіавеллі був голова. І брат Аркаша був голова. Посів друге місце на районній математичній олімпіаді. Отже, дві голови… А Боря що – дурень?! І Боря почав думати. Три дні він думав, думав, думав… А на четвертий день Боря Бородавко був черговим у класі. На великій перерві він, як уже було не раз, дістав із портфеля п'ятий том енциклопедії "Все про все" і зачитав приголомшливу інформацію про те, чому випадають молочні зуби, чого кучерявиться волосся, з якою швидкістю тече у жилах кров, для чого потрібні брови, як ми ковтаємо їжу і таке інше… Оточивши Борю, всі слухали і заздро зітхали. Ні в кого в класі не було такої енциклопедії. Ловка книженція! На першій палітурці намальовані дві кумедні мавпочки з акордеоном. На

останній – кицька і пінгвіни... Вовочка теж зітхав. Що ж він – не жива людина, чи що?

А після уроків, коли вчителька вийшла з класу і всі, галасуючи, збирали портфелі, раптом Боря, перекрикуючи всіх, верескливо вигукнув:

– Ой! А де моя енциклопедія?!

Всі заціпеніли. У класі запанувала мертва тиша.

– От чорт! Хтось поцупив! – закричав Юхимчук.

– Спокуха! – кинувся до дверей Макарець. – Ніхто не вийде з класу, поки не перевіримо всі портфелі!

– Однозначно! – вигукнув Цюцюрський.

Ніхто не наважився заперечувати. Всі покірно почали витрушувати портфелі. Витрусив свого портфеля й Вовочка. Витрусив і... зблід. З-під щоденника визирали дві кумедні мавпочки з акордеоном!

– Ну-у!.. – роззявив рота Юхимчук.

– Президент – злодій! – вигукнув Макарець.

– Однозначно! – підхопив Цюцюрський.

І, не даючи класові опам'ятатися, всі три "партайгеноссе" затарабанили пеналами по партах і загукали дружно:

– Ім-піч-мент!.. Ім-піч-мент!.. Ім-піч-мент!.. Президент – злодій!.. Геть!.. Гань-ба!.. Гань-ба!.. Гань-ба!..

Клас розгублено мовчав.

Тоді Вовочка Таратута підійшов упритул до Борі й, дивлячись йому просто у вічі, тихо сказав:

– Це ж ти підклав, правда?

І лідер опозиції не витримав щирого погляду Вовочки, густо-густо почервонів і відвернувся. Не так легко у дванадцять років позичати в Сірка очей! Ніяка ерудиція тут не допоможе.

Клас глянув на Борю, глянув на Вовочку, все зрозумів і полегшено зітхнув. Навіть вірні "партайгеноссе" затнулися на півслові "Гань..." і замовкли.

Ех, Макіавеллі, Макіавеллі!..

Ех, Аркаша, Аркаша!..

Такі голови! Такі голови!.. А дурницю впороли. Не для шестикласників ваші методи!

Наступного дня була класна година. Вовочка Таратута підвівся і сказав:

– Не хочу я більше бути президентом! Виберіть когось іншого!.. Будь ласка!

І як його не вмовляли – і дівчатка, і хлопці, і класна керівничка Оксана Яківна, він був, мов скеля, непорушний. Не станеш же силою змушувати людину бути президентом.

І знову були вибори. І президентом класу вибрали Ніночку Тимченко. Тиху, скромну, неговірку Ніночку Тимченко, яка не знала, хто такий Макіавеллі та що в нього за методи.

А ерудит Боря Бородавко плакав у шкільному туалеті, раз у раз зливаючи воду, щоб ніхто не чув, як він плаче.

Пригода друга

Супер

У шостому "Б" з'явився новачок.

Його батьки купили квартиру за три будинки від школи, зробили євроремонт, переїхали і, звичайно, перевели сина у їхню школу. Хоча й могли возити будь-куди в іншу школу, як возили Борю Бородавка. Але Борю возили недаремно. Бо їхня школа була не просто школа, а школа-ліцей із кількома іноземними мовами викладання, і всі "круті" батьки намагалися влаштувати туди своїх дітей. Бо коли маєш справу з іноземними партнерами, знання набуває вельми практичного значення. Новачок був височенький, широкоплечий, коротко стрижений, з міцною потилицею. Звали його Джон, тобто по-нашому Іван. Але "круті" хіба говорять по-нашому?... А втім, із першого ж дня до нього приліпилося прізвисько Супер-Джон, або коротко просто Супер. Це було його улюблене слівце. На все, що йому подобалося, він казав "супер".

– О! У тебе джинси – супер! – сказав він Борі Бородавку.

– А ти кльово граєш у кепси! Супер! – сказав він Вовочці Таратуті.

– Гарна в тебе ручечка! Супер! – сказав він Ларисці Литвак.

Та й сам він був справжній Супер. Бо в той жетаки перший день збив з ніг Деві Бараболю, здоровила-восьмикласника, який хотів одняти у

Васі Цюцюрського складаний ножик. Деві Бараболя підхопився і намагався піти в контратаку, але Джон удруге збив його з ніг, ще й наступив йому кросівкою на плече. Присоромлений Бараболя змушений був одступити до своїх воріт, тобто до дверей восьмого класу і вже звідти вискливо вигукував різні нехороші слова.

– Ну, Джон! Ну, Супер! – захоплено скрикнув Стьопа Юхимчук.

– Супер-Джон! – підхопив Стасик Макарець.

– Однозначно! – тільки й зміг вимовити Вася Цюцюрський, ніяковіючи, що сам не спромігся постояти за себе.

Лариска Литвак та інші дівчатка з цікавістю позирали на Супер-Джона. Так у шостому "Б" з'явився новий лідер. Колишні "партайгеноссе" Борі Бородавка – Стьопа Юхимчук, Стасик Макарець і Вася Цюцюрський – одразу покинули свого ерудита Борю і переметнулися до Супер-Джона. Тим паче, що Боря вже не частував їх жуйкою і цукерками, бо родина Бородавків переживала фінансову кризу: їхня фірма прогоріла, "Мерседес" довелося продати за борги, і Боря їздив у школу на метро. Боря боляче переживав зраду, але спромігся лише на презирливу репліку:

– Атавісти нещасні!

– Що таке "атавісти"? – спитав Вовочка Таратута.

– Від слова "атавізм".

– А що таке "атавізм"?

– Це те, що лишилося в людини від мавпи – фізична сила.

– Гм! – гмикнув Вовочка. – Атавізм – не атавізм, але той, хто має фізичну силу, дає по пиці тому, хто її не має.

– Ну й що?! – вигукнув Боря. – А що в цьому людського?! Нічогісінько! Мій брат Аркаша сказав, що людське суспільство, цивілізація виникли саме завдяки фізичній слабкості людини, бо саме щоб компенсувати свою фізичну слабкість, людина почала розвивати свій розум, інтелект, почала придумувати, чим би захиститися, що б таке змайструвати, аби полегшити свої фізичні зусилля. Вчені вважають, що майбутня людина матиме здоровеннецьку лобату голову і маленькі тоненькі ручки й ніжки.

Так говорив Боря. Але думав він не зовсім так. Звісно ж, він заздрив тому Суперу. Супер-Джону. Звісно ж, він хотів би бути таким, як Арнольд Шварценеггер, Сильвестр Сталлоне або Жан-Клод Ван Дамм. Та хіба він винен, що в нього плоскостопість, сколіоз і короткозорість, окуляри на носі?... Проте ніхто не забороняв Борі мріяти. І він мріяв...

Оту школі пожежа. Джон, задихнувшись димом, знепритомнів і лежить під партою майже неживий. Боря хапає його за ногу, тягне (на руки взяти він його не посилить, це нереально!), тягне, тягне – і витягає на спортмайданчик. Джон очунює, розтуляє одне око, дивиться на рятівника Борю і ледь чутно хрипить: "Ну, Боб! Ти – супер!"

Або – Дніпро, Матвіївська затока. Джон пірнає з човна, б'ється головою об камінь, непритомніє, ще мить – і загально-шкільний похорон забезпечений. Але Боря пірнає, хапає Джона за вухо (треба б за волосся, але Джон же стрижений) і витягає на берег... Після штучного дихання за системою Сильвестра (у Борі з нього відмінно), Джон розтуляє одне око, дивиться на рятівника Борю і тихо хрипить: "Ну, Боб! Ти супер!"

А тим часом колишні Борині "партайгеноссе" хвостиком бігали за Джоном, зазирали йому в очі, і що б він не сказав, Вася Цюцюрський захоплено вигукував своє "Однозначно!" А ще ж зовсім недавно це

"Однозначно!" стосувалося виключно Бориних реплік. Як противно тепер це слухати!..

Один лише Вовочка Таратута, класний дотепник, анекдотист, колишній президент класу, якому Боря намагався влаштувати імпічмент, один лише Вовочка Таратута зберіг лице. Не запобігав перед Супером, не підлещувався і навіть дозволяв собі жартувати:

– Вчора у нас на перше був Супер з галушками, а сьогодні буде Супер з фрикадельками.

Боря весело реготав і став називати своїх колишніх друзів фрикадельками. – О! Фрикадельки пішли! О! Супер з фрикадельками йде!

Правда, говорив він це так, щоб ні Супер, ні "фрикадельки" не чули. Ризикувати не хотів. Пам'ятав Вовоччині слова: "Атавізм – не атавізм, але той, хто має фізичну силу, дає по пиці тому, хто її не має". Тим паче Супер записав Стьопу Юхимчука, Стасика Макарця і Васю Цюцюрського до секції східних єдиноборств, куди сам ходив уже другий рік, і тепер "фрикадельки" вимахували на перервах ногами, як техаський рейнджер Вокер. Зв'язуватися з ними було небезпечно.

Та от одного разу…

Під час перерви Супер із "фрикадельками" влаштували на спортмайданчику показові виступи. Вовочка Таратута і Боря Бородавко стояли й дивилися. "Ловко вони все-таки викаблучуються, – думав Боря. – Я так не зможу. Не стати мені супером! Ніколи не стати! Тільки іншим заздритиму все життя…" І такий відчай охопив його, що навіть сльози на очі навернулися.

Та враз неподалік з'явилася незнайома гарненька дівчинка, яка, озираючись на всі боки, йшла до них. Але, не дійшовши, раптом зупинилася і… заплакала.

Таратута мав чуйне серце і перший кинувся до неї:

– Що таке? Чого ти плачеш?

Дівчинка глянула на нього і щось швидко залопотіла… англійською мовою. Те, що балакала вона саме англійською, Вовочка Таратута добре розумів, бо, як і всі в шостому "Б", вчив англійську, але що саме вона говорила, Таратута, на жаль, не розумів. По-перше, тому що Вовочка відмінником не був аж ніяк. По-друге, одна справа відповідати на уроках – паст індефініт, презент індефініт, джерунд тощо, а зовсім інша – розмовляти з іноземкою. Не той іще рівень був у Вовочки. Він розгублено обернувся до Борі й гукнув:

– Кам сюди! Вона іноземка! А я – донт андерстенд!

Боря підійшов і заговорив до дівчинки. Боря був відмінником, ще й вивчав англійську приватно – з викладачем університету.

Супер і "фрикадельки" перестали вимахувати ногами і підійшли до них – дуже вже гарненька була дівчинка.

Боря розмовляв з нею досить довго – кілька хвилин. Дівчинка перестала плакати і заусміхалася. Потім сказала:– Сенк ю… вері мач!

Це вже зрозуміли всі.

І дівчинка, привітно помахавши рукою, побігла.

– Це американка, – сказав Боря. – їх ціла група приїхала. З Денвера, штат Колорадо. Живуть у сім'ях. З сусідньої школи. І вона заблукала. Спитала когось, і її помилково спрямували в нашу школу. Я їй пояснив, як дійти до сусідньої, куди їй треба.

Всі перезирнулися.

А Джон захоплено вигукнув:

– Ну, Боб! Ти – Супер! Спікаєш вері ґуд! – і повторив: – Супер!

Це було – яку мріях!

Боря так розгубився, що почервонів як мак. А Вовочка Таратута раптом сказав:

– Він не Супер! Він – Борщер!

– Ха-ха-ха! – зареготав Джон. – Кльово! Авжеж, Боря – Борщер! Авжеж.

– Ха-ха-ха!

– Борщер! Борщер! – підхопили Стьопа Юхимчук і Стасик Макарець.

– Однозначно! – сказав Вася Цюцюрський.

– І Таратута – Супер! Кльово придумав! – ляснув по плечу Вовочку Джон.

– У нас весь клас – супер! – сказав Вовочка. – В кожному щось "суперне" є. Тільки не одразу видно.

– Правильно! Супер "Б"! – вигукнув Джон.

– З фрикадельками! – додав Таратута.

– Ха-ха-ха! Класно! Супер "Б" з фрикадельками! – зареготав Джон.

– Правильно! Правильно! – підхопив Стьопа Юхимчук і Стасик Макарець.

– Однозначно! – сказав Вася Цюцюрський.

І ні Джон, ні Стьопа, ні Стасик, ні Вася так і не зрозуміли, чому після цього Боря й Вовочка дружно зареготали ще веселіше.

Пригода третя

Операція "Чорна пантера" – 1

– Знаєте, як нас назвав Вовочка? Фрикадельками! – скреготнув зубами Стьопа.

– Хто тобі сказав? – нахмурився Стасик.

– Боря Бородавко. "Ви, – каже, – пігмеї, мене кинули, і тепер усі сміються: "Супер "Б" з фрикадельками!" Ха-ха-ха!" Ви як собі хочете, а я "фрикаделькою" бути не бажаю! Категорично!.. Що будемо робити?

– Що робити? Надавати Вовочці по мармизі! А заодно й Борі! Щоб не хихикав! – сказав Стасик.

– Однозначно! – погодився Вася.

– Еге! Однозначно та не дуже! – заперечив Стьопа. – Вовочка не мовчатиме. По-перше, одбиватиметься шалено, а по-друге, щось приліпить таке, що потім не одмиєшся. Ви його язичок знаєте. Та й Боря такий щенячий вереск підніме на всю школу, що хоч хрестись та тікай, як каже моя бабуся.

– А що ж ти пропонуєш? – спитав Стасик.

– Придумати щось оригінальне! – сказав Стьопа.

– Ну… ну давайте… давайте скинемо Вовочці на голову… з другого поверху… вазон абощо! – усміхнувся Стасик.

– Ти ще так і до мокрухи… до вбивства добалакаєшся! – скривився Стьопа.

– Однозначно! – сказав Вася Цюцюрський.

– Однозначно… однозначно! – перекривив Васю Стасик. – То вашим, то нашим! Переїжджа сваха!

– Хто правий, того я й підтримую, – почервонів Вася.

– Ви тільки й умієте сваритися, – сказав Стьопа. – А щоб путяще щось придумати, кебети не вистачає.

– А що тут можна путящого придумати? Як їм пельку заткнути, коли вони пащекують?! – вигукнув Стасик.

– От якби щось зробити таке, щоб ніхто не посмів… – зітхнув Стьопа.

– Що, наприклад? – спитав Стасик.

– Ну, щось незвичайне!.. Довести, що ми не фрикадельки, а…

– Герої України! – усміхнувся Стасик.

– Героям слава! – вигукнув Вася.

– Ур-р-ра! – закричав Стасик.

– От ви смієтесь, а якби справді зробити щось таке, щоб і Супер-Джон ротяку роззявив! – сказав Стьопа. – А то весь час тільки ми перед ним роззявляємо.

– Ну, що ж ми можемо зробити? – наморщив лоба Стасик. – Потопаючого з води витягти?… З пожежі винести?… Від бандитів урятувати?… Так це ж треба, щоб хтось тонув, горів, щоб на когось бандити напали…

– З бандитами… ні… краще не зв'язуватися! – сказав Стьопа.

– Однозначно! – підхопив Вася.

– З пожежею теж мати справу небезпечно. Ще самі згоримо к бісовому батьку… А от із води витягти – це ідея! – Однозначно! – знову підтримав Стьопу Вася.

– Але ж треба, щоб було кого витягати, – сказав Стасик.

– От над цим давайте й думати! – сказав Стьопа.

– Ти що – пропонуєш спершу когось притопити, а тоді… – зробив красномовний жест Стасик.

– Ну нащо так вульгарно?! – розвів руками Стьопа. – Просто треба, щоб були обставини, які б дозволяли виявити в усій красі наш героїзм.

– Тобто? – поцікавився Стасик.

– Ну… запросити когось, хто не вміє плавати, кататися на човні… Човен несподівано перекидається, ми кидаємося і…

– Ми кидаємося – це прекрасно! – гмикнув Стасик. – А як зробити, щоб човен перекинувся?… Це ж треба знайти такого ідіота, щоб не помітив, що човен перекинувся з нашою допомогою. Я такого ідіота поки що не бачу.

– Однозначно! – вигукнув Вася.

– Легше всього заперечити і сказати "Однозначно!" Думайте! Пропонуйте!

Але всі варіанти були поки що слабенькі, дохлуваті. Пропонувалося, наприклад, позичити у Стасикового двоюрідного брата Фелікса здоровенного страшнючого ротвейлера Кузю, нацькувати його нищечком на того ж таки Вовочку, а тоді кинутися і… А якщо ротвейлер Кузя не послухається Стасика (все-таки хазяїн не Стасик, а його брат Фелікс) і кинеться та й кусоне і Вовочку, і самого Стасика, і їх усіх? Довіряти цим сучасним непрогнозованим псам не можна… Був варіант із наїздом "Жигулів" Васиного дядечка Романа Тимофійовича, з-під коліс якого висмикувався Боря Бородавко, який читав на ходу і не звертав уваги на транспортні засоби. Але Роман Тимофійович сам потрапив у аварію. Та й не відомо, чи погодився б він на той варіант.

Кілька днів однокласники, нічого не підозрюючи, були персонажами карколомних катастроф, із яких мужньо рятували їх Стьопа, Стасик і Вася. Що рятувати треба саме однокласників, сумніву не було. Бо саме однокласникам треба було довести, що Стьопа, Стасик і Вася не

фрикадельки, а герої. Та от якось Стьопа Сказав:– А нащо нам узагалі когось рятувати? Ми й без всякого рятування можемо довести, що ми не фрикадельки.

– Як? – спитав Стасик.

– А отак!.. Наша сусідка Ганна Іванівна, тітонька Інформація, як я її називаю, працює продавщицею у газетному кіоску. І регулярно збагачує нас різними цікавинками, які вичитує з газет. Так от, вона переказала вчора замітку з газети, яка мала заголовок: "Чорна пантера – королева скаутів", – про українських скаутів, які приїхали до Києва, їх 530. Найстаршому сімнадцять років, наймолодшому – десять. Десять, розумієте?! Молодший за нас! Усі вони – учасники Всеукраїнської джамборі, тобто зустрічі скаутів. Вони самі собі куховарять, провадять різні конкурси, серед яких найпрестижніший – "Чорна пантера". Цілу добу "пантера" не повинна розмовляти, їсти, а ніч треба провести на дереві.

– Тю! – сказав Стасик.

– От тобі й "тю"! І написано, що цей конкурс витримує лише третина учасників. Причому переважно дівчатка…

– То що ти пропонуєш? – схилив голову набік Стасик.

– Пропоную довести, що ми не фрикадельки!

– І як ти хочеш це довести?

– Так, як доводять скаути!

– Не їсти цілий день, мовчати і провести ніч на дереві?

– Саме так!

– Тю! – повторив Стасик.

– От тобі й "тю"! – повторив Стьопа.

– А... а хто ж нам повірить, що ми не їли, мовчали і ночували на дереві? Свідків же не буде, – сказав Стасик.

– Однозначно! – підхопив Вася.

– Треба, щоб свідки були, – сказав Стьопа.

– Як? Хто? Міліціонер щоб чергував, поки ми ночуватимемо? – криво усміхнувся Стасик.

– Не міліціонер, а хтось із наших, – спокійно сказав Стьопа. – Хоча б той самий Супер-Джон.

– Супер-Джон не захоче бути свідком. Він захоче бути учасником. Теж захоче ночувати на дереві. Ви ж його знаєте! – зітхнув Стасик. – А якщо він теж ночуватиме, то ми залишимося "фрикадельками". Всі скажуть, що то він придумав, а ми побігли хвостиками за ним.

– Однозначно! – сказав Вася.

– Тоді треба задіяти Ларису Литвак або когось із дівчат, їм усі повірять.

– А як ти їх задієш? Вони ж уночі спатимуть. А якщо й прокинуться, їх ніхто не пустить серед ночі перевіряти, чи ми на дереві, чи ми не на дереві.

– Однозначно! – сказав Вася.

– Боюсь, що й мене мати не пустить ночувати на дереві, – зітхнув Стасик.

– І мене… Однозначно… – зітхнув і Вася.

– Не хвилюйтесь! Я все продумав, – сказав Стьопа. – Ви відпроситеся ночувати до мене на балкон у спальних мішках, і ми спокійненько… Які проблеми?

Хлопці були сусідами. Стасик і Вася мешкали у новому будинку, що виходив на вулицю, а Стьопа жив у так званому флігелі, що був у дворі. Флігель був старий, початку двадцятого століття, і Стьопин балкон містився у бельетажі, метрів на півтора від землі. Під балконом були вікна напівпідвалу, де працювала якась майстерня, уночі, звісно ж, безлюдна. Балкон був великий квадратний, там вільно ставали три розкладачки. Стасик із Васею не раз ночували у Стьопи, бо в нього, по-перше, був телескоп, через який вони дивилися на зоряне небо, а по-друге, ночували вони у спальних мішках. Стьопині батьки були завзятими туристами, мандрували на байдарках, жили в наметах, і спальні мішки були невід'ємною частиною туристського спорядження. А спати на балконі у спальних мішках – це ж здорово! І батьки Стасика й Васі це розуміли і не заперечували, щоб їхні діти іноді ночували у Стьопи.

Двір був великий, з дитячим майданчиком і чималим фруктовим садом, який насадили двірничка Маруся та її чоловік Гриша. Вони були дуже хазяйновиті.

– А взагалі нащо нам запрошувати якихось свідків? – сказав Стьопа. – Маруся й Гриша, майстри мітли, виходять на трасу в листопад, коли ще всі сплять. Побачать нас на деревах і вчинять такий ґвалт, що всі попрокидаються. – Однозначно! – сказав Вася.

– А нам цього саме й треба! Паблісіті!

– Ірочка Ігнатюк, що живе в нашому будинку, одразу розпатякає всім у класі. І – героям слава!

Отож рішення було прийняте. І після вечері, поробивши уроки, Стасик і Вася з благословення батьків, які, певна річ, про нічну операцію "Чорна пантера" нічого не знали, спустилися до Стьопи в його бельетаж. Погода в цей день була тепла – бабине літо у розпалі.

– Вечір-то теплий, а що як уночі піде дощ? – спитав Стасик.

– Ще краще! – усміхнувся Стьопа. – Це підвищить наш рейтинг. Ночували не просто на дереві, а у дощ і негоду!

– Еге! – скривився Стасик. – А що як цей рейтинг обернеться на запалення легенів або навіть менінгіт?

По хворобах Стасик був авторитет – його мама працювала лікарем у дитячій поліклініці.

– Та не застудимося, панікер! – заспокоїв Стьопа. – Ми ж будемо у спальних мішках!

– А як ти збираєшся у спальному мішку на дерево дряпатися? – пхикнув Стасик. – Подивлюсь я на тебе!

– Спершу видряпаємося, а тоді заліземо у мішки, – сказав Стьопа.

– Однозначно! – кивнув Вася.

– Ой, хлопці! – несподівано вигукнув Стасик. – Це ж треба було не їсти цілий день. І мовчати. А ми базікаємо. І понаїдалися! У нас на вечерю були сирники, мої улюблені! Я п'ять штук умаламурив.

– Ну й що? – знизав плечима Стьопа. – На здоров'я! А завтра будеш голодувати. Там же не сказано, що спершу треба голодувати й мовчати, а тоді ночувати на дереві, а не навпаки. Отже, спершу переночуємо, а завтра вже поголодуємо і помовчимо. До речі, завтра і уроки не складні, навіть, якщо за мовчання двійки одержимо – не біда. І весь клас уже знатиме про нашу нічну пригоду. І ми ще й у записці напишемо, чого мовчимо.

– Завтра у нас на обід вареники з сиром… Мої улюблені, – зітхнув Стасик. – У тебе, все улюблене! Ненажера! Переб'єшся! – сказав Стьопа.

– Однозначно! – підтримав його Вася.

Дерева собі хлопці вибрали заздалегідь, звечора. І гілки навіть намітили. Щоб не впасти, як позасинають, вирішили прив'язатися – Стьопа спеціально познаходив у туристичному реманенті батьків міцні мотузки.

І от вони вже лежать на балконі та стиха перемовляються, щоб не заснути. Нарешті світло у батьків погасло, і звідти долинуло могутнє, з паровозним присвистом хропіння. Стьопа зробив знак, що операція починається. Вони поскидали спальні мішки з балкона, а тоді пострибали униз самі.

– Значить, так… – конспіративним голосом заговорив Стьопа. – Закидайте мішки на дерева, видряпуйтесь і залазьте в мішки, а тоді прив'язуйтесь.

– Еге! "Залазьте!" Легко сказати! – кректав Стасик, безрезультатно силкуючись залізти у спальний мішок, сидячи на гілці.

– Ой! – раптом скрикнув Вася.

– Що таке? – спитав Стьопа.

– Мішок упав!.. Однозначно!

– Злазь і однозначно починай все спочатку! Лопух! – лайнувся Стьопа.

Раптом щось гупнуло на землю і почувся зойк Стасика.

– Що таке? Що там іще? Знову мішок упав? – спитав Стьопа: у темряві нічого не було видно.

– Упав. Разом зі мною… – зітхнув Стасик.

– Ану вас! Стривайте, я зараз злізу, допоможу вам, – сказав Стьопа і зліз зі свого дерева. Спершу він допоміг улаштуватися Стасику, тоді Васі. Прив'язав обох мотузками до стовбурів, а тоді поліз лаштуватися сам. Довго вовтузився, ніяк не міг умоститися. Гострі сучки навіть через спальний мішок кололи в спину, муляли неймовірно. Хлопцям-то він допоміг – і мішки порозправляв, і до стовбурів прив'язав, а йому ж то не допомагав ніхто. За кілька хвилин Стьопа зрозумів, що до ранку витримати на цих сучках він аж ніяк не зможе. – От халепа! – бурмотів Стьопа. – Треба було заздалегідь гніздо мостити. У замітці ж написано, як дівчинка колоду на дерево витягла, щоб зручно спати було. А я злегковажив. Не витримаю я не те що до ранку, а взагалі більш як п'ять хвилин. Що ж робити?… – і роблено весело загукав до хлопців, – Гей! Стасик-пантерасик! Вася-пантерася!.. Як ви там?

– Поки що о'кей! – першим відгукнувся Стасик.

– Однозначно! – підхопив Вася. – А ти, Стьопа-пантеропа?

– Я – Степан-пантеран!

– Ні-ні! Стьопа-пантеропа! – засміявся Стасик. – Сам напросився!

– Однозначно! Ха-ха! – зареготав Вася.

Стьопі зовсім гірко стало. Треба було терміново щось придумувати.

– Слухайте, хлопці, а… а якщо злодії з'являться? – зловісно проказав він.

– Які злодії? – увірвавши сміх, спитав Стасик.

– Квартирні! Що по квартирах уночі лазять! – нагнітав атмосферу Стьопа. – Тітонька Інформація такі випадки страшні розповідала!.. Зараз же така злочинність!.. Ще й повбивають нас! Щоб не було свідків.

– Ану тебе! Чого ти раніше про це не говорив? – вигукнув Стасик.

– Мені самому тільки зараз стрельнуло… Ой! Дощ, здається, почався! Мені щось на ніс крапнуло.

– Ніякого дощу нема. То тобі ворона на ніс капнула.

– Однозначно!

Стасик і Вася були настроєні весело. їм не муляло, і нічна пригода здавалася їм уже цікавою, навіть захопливою.

Стьопа був у відчаї. Не міг же він, ініціатор "Чорної пантери", першим давати відбій!.. "Хоч би й справді злодій якийсь з'явився!" – подумав Стьопа.

Але спасіння прийшло не в образі злодія, а в образі злющого собацюри – бультер'єра Льолика, якого вивів прогулювати бізнесмен із п'ятнадцятої квартири Іван Іванович Бобченко. Виявляється, Бобченко завжди виводив свого страхолюда так пізно, по дванадцятій, щоб ніхто не лякався.

Стьопа про це не знав, бо завжди уже спав у цей час… Спущений із ланцюжка бультер'єр Льолик підняв ногу якраз попід деревом, на якому був Стьопа. Стьопа зойкнув (їй-Богу ненавмисне!), і бультер'єр застрибав, оглушливо гавкаючи і намагаючись цопнути Стьопу за сідало.

– Ой! Ой! – заверещав Стьопа. – Заберіть собаку! Заберіть собаку!

Іван Іванович Бобченко, звичайно, підійшов і дуже здивувався, побачивши хлопців на деревах. Певна річ, довелося йому все розказати.

На цьому операцію "Чорна пантера" було завершено. Іван Іванович Бобченко пообіцяв, що, крім нього і бультер'єра Льолика, ніхто про нічну пригоду хлопців не знатиме.

– Якщо ви самі нікому не проляпаєтесь, – сказав Іван Іванович. – А от якщо хтось мене спитає, я не брехатиму. Я й на допитах завжди кажу правду.

Стьопа був дуже задоволений.

– Нічого! – заспокоював він Стасика і Васю. – Головне, що ми готові були ночувати на деревах, виявили характери, мужність і витримку.

– Головне, що ми самі впевнені: ми не "фрикадельки"! А як хтось пащекує, то хай собі пащекує. Собака гавкає, а караван іде!

– Однозначно! – підхопив Вася.

Стасик не заперечував. Наступного дня голодувати не довелося, і він з апетитом з'їв свої улюблені вареники з сиром.

Пригода четверта

Операція "Чорна пантера" – 2

Кілька днів після своєї невдалої ночівлі на деревах Стьопа, Стасик і Вася жили спокійно. Але потім у їхні душі почали закрадатися сумніви. Справа в тому, що сусідкою бізнесмена Івана Івановича Бобченка, бультер'єр якого перервав їхню операцію "Чорна пантера", була їхня однокласниця Ірочка Ігнатюк. Тиха непомітна Ірочка, що сиділа за однією партою з таким самим тихим Шуриком Нечипоренком, і на них ніхто ніколи не звертав уваги. Аж тут…

– Слухайте, пацани! По-моєму, Ігнатючка знає про наш провал із "Чорною пантерою", – сказав Стьопа.

– Звідки ти взяв? – спитав Стасик.

– Вона на мене так сьогодні подивилася!.. І усміхнулася. – Мабуть, закохалася в тебе. Ти ж такий плейбой! – хихикнув Стасик.

– Однозначно! – хихикнув і Вася.

– Та йдіть ви!.. Я серйозно.

– А хто ж їй сказав? Бультер'єр Льолик? Бобченко ж обіцяв.

– Та й він хоч і сусіда Ігнатючки, але іде на роботу зранку, а приходить пізно ввечері. Вона його й не бачить ніколи, – сказав Вася.

– Братові її міг розказати, баскетболісту. А брат їй. Уявляєте, якщо вона всім розпатякає, що буде! – округлив очі Стьопа.

– Буде погано, – зітхнув Стасик. – Усі сміятимуться, а Вовочка Таратута таке приклеїть, що…

– Однозначно… – зітхнув Вася.

– То що будемо робити? – спитав Стьопа.

– Ну… спершу треба піти з нею на контакт. Дізнатися, чи справді вона щось знає, – сказав Стасик. – Давай, Стьопо, підрулюй до неї!

– А чого це я?!

– Вона ж на тебе дивилася, тобі усміхалася, – розвів руками Стасик.

– Однозначно! – похитав головою Вася.

– Давай-давай! Не тушуйся! – ляснув Стасик Стьопу по плечу. – Купи букет квітів – і вперед!

– Однозначно! Хи-хи! – хихикнув Вася.

– Ну, паразити! – вигукнув Стьопа. – Я вас від ганьби врятувати хочу, а ви…

– Ну не треба, не треба квітів! Розхвилювався!

Хоча Стасик і Вася кострячилися, але і в них було неспокійно на душі. їм теж здавалося вже, що Ірочка Ігнатюк позирає на них не так, як раніше. А втім, раніше вони просто ніколи не звертали на неї уваги і не помічали, як вона на них дивиться.

Стьопа довго думав, з чого почати розмову з Ірочкою, а тоді нарешті наважився і підійшов до неї.

– Слухай, Ірочко, а… а ти взагалі газети читаєш?

– Газети? – здивувалася Ірочка. – Ну… іноді… а що? – Та нічого… Просто трапляються іноді цікаві статті…

– Які? Ти маєш на увазі про це?

– Про що – про це?

Ірочка зашарілася:

– Тобі ще пояснювати треба! От ще!

Тепер уже почервонів Стьопа:

– А-а… Ні! Я не про це.

– А про що ж?

– Ну… про різні дитячі справи.

– Про дитячу злочинність, наркоманію?

– Та ні! Про… про дитячі організації.

– Таємні? Сектантів? Сатанистів?

– Та ні!

– Не розумію!.. Щось ти таке говориш…

– Ну добре!.. Бог із ними, з газетами… Ти скажи, твій сусіда з п'ятнадцятої… бультер'єр Бобченко… Ой! Бізнесмен Бобченко, у якого бультер'єр, що за людина?

– Нормальна людина… А що?

– Ну, просто цікаво. Такий собацюра!.. Тобто не він, а в нього… Ти з ним знайома?

– З ким? З бультер'єром?

– Та ні! З Бобченком!

– Авжеж! Він же наш сусіда.

– А як ти з ним?

– Нормально! А що таке?

– Ну, буває, сусіди не розмовляють між собою, сваряться, ворогують.

– Ні! Ми не ворогуємо. Але він такий зайнятий, що йому ніколи розмовляти з сусідами. А чого він тебе цікавить?

– Та просто… Я ж кажу… Бультер'єр у нього класний…

Тут продзвенів дзвоник на урок, і розмова урвалася.

Стасик і Вася нетерпляче чекали Стьопиного звіту. Стьопа переказав друзям усю розмову слово в слово – "А я їй!", "А вона мені!"…

– По-моєму, він їй нічого не сказав, вона нічого не знає! – підбив підсумок Стьопа. – Ато б і Вовочка Таратута, і Боря Бородавко не мовчали б.

– Не мовчали б! – погодився Стасик. – Однозначно! – підтвердив Вася.

– Отже, хвилювалися даремно! – полегшено зітхнув Стьопа.

І хлопці знову викинули Ірочку з голови (тобто з голів). І вона знову перестала для них існувати.

Та за два дні Ірочка сама нагадала про себе.

– Слухайте, пацани! – раптом вигукнув Стьопа. – Дивіться, що я знайшов у себе в портфелі!

– Записка, – сказав Стасик, беручи у Стьопи аркушик паперу. – "Шановний, пане Юхимчук! Повідомляємо, що ви стали членом таємної організації "Бумеранг". Тю! Хто це тобі написав?

– Думаю, Ігнатючка. Пам'ятаєте, коли я казав про організації, вона спитала: "Таємні"?

– Ага! – підтакнув Вася.

– Ану ходімо спитаємо! – рішуче мовив Стасик. Слухай, Ігнатючко, це ти писала? – спитав він Ірочку, показуючи записку.

– Що? Ні! Нічого я не писала! – заперечно замотала головою Ірочка.

– А чого ти почервоніла?

– Нічого я не почервоніла! Одчепіться! Одчепіться од мене!

І скільки вони її не допитували, так вона й не призналася. Хоча було видно, що писала таки вона. Але написано було з нахилом у лівий бік, розібрати почерк важко.

– Дурниця якась! "Бумеранг"... Чому "Бумеранг"? – знизав плечима Стьопа.

– Дитячі забавки! – пхикнув Стасик.

– Однозначно! – сказав Вася.

Однозначно не однозначно, але Ірочка привернула до себе увагу. І хлопці раз у раз мимохіть позирали на неї. А вона таємничо усміхалась. І за два дні хлопці, тепер уже всі троє, знайшли на своїх місцях складені удвічі аркушики. Розгорнули – на всіх трьох аркушиках був один і той самий малюнок – дерево, а на гілці – чорна кицька.

– Тю! Чорна кицька! Знову дурниця якась! – зневажливо пхикнув Стасик. – Не дурниця! – трагічно вигукнув Стьопа. – Це не кицька! Це – чорна пантера!

– Однозначно! – вражено розтулив рота Вася.

– Це – вона! Вона таки все знає. Але чому тоді вона нікому нічого? – здвигнув плечима Стасик.

– Хтозна?... – почухав потилицю Стьопа. – Може, просто порядна, а може, тепер вона буде нас шантажувати.

– Однозначно! – сказав Вася.

– Що ж робити? – розпачливо мовив Стьопа.

– Для початку треба якось її задобрити, – сказав Стасик.

– Як? – спитав Стьопа.

– Ну… щось їй подарувати, – відповів Стасик.

– Квіти? Це ти їй подаруєш! – буркотнув Стьопа.

– Чого квіти? – усміхнувся лукаво Стасик. – Он у тебе є батончик шоколадний. Подаруй, пригости, поки, не з'їв.

– Гм… Мені не жаль… Але… Ні з того, ні з сього?

– Ну, треба знайти якусь причину, привід. У суботу, 30 вересня, – Віри, Надії, Любові… Далі – День учителя. І ще День людей похилого віку… – почав перебирати Стасик.

– Хіба вона вчителька? Чи людина похилого віку? І не Віра, не Надія, не Любов…

– Ай, Віра-Іра – яка різниця? Можна сказати, що переплутали, – махнув рукою Стасик. – Віра, Іра – дуже ж схожі імена.

– Однозначно! – сказав Вася.

– От ти й будеш їй дарувати! На! – простягнув Стьопа Стасику батончик.

– Як ви такі слабаки, можу і я! – схопив Стасик батончик.

Під час перерви Ірочка з класу не виходила, сиділа за партою, читала підручник. Повторювала.

Стоячи біля відчинених дверей класу, Стьопа і Вася бачили, як Стасик підійшов до Ірочки, поклав на парту шоколадний батончик, щось пробелькотів, а тоді стрімголов вискочив із класу.

– Хлопці, біда! – тільки й видихнув він.

– Що таке? – здивувалися Стьопа й Вася. – Вона нічого не сказала! – зітхнув Стасик.

– Як? І не взяла батончик? – спитав Стьопа.

– Батончик узяла, але "Дякую" не сказала, а написала! Розумієте, написала.

– Чого це раптом? – спитав Стьопа.

– Показала на горло і написала: "Дякую! Але говорити не можу, дуже захрипла".

– Ну і що? В чому ж біда? Тобі так її жаль, що вона захрипла? – усміхнувся Стьопа.

– Ти що, забув умови випробування "Чорна пантера"? Цілий день не говорити, не їсти і ночувати на дереві.

– Думаєш, вона й не їсть?

– Сам подивись! Батончик лежить, а вона на нього й не дивиться.

– Справді… Якби тобі подарували, ти б одразу – гам-гам!

– А ти б ні!

– Ви думаєте, вона сьогодні й на дереві ночуватиме? – з тривогою подивився Стьопа на хлопців.

– Однозначно, як каже Вася!.. Вона хоче втерти нам носа! – сказав Стасик.

Запала гнітюча мовчанка. Нарешті Стьопа зітхнув:

– Справді… Ви ж пам'ятаєте, у замітці було написано, що випробування "Чорна пантера" витримують лише третина учасників і переважно дівчатка!

– Тому вона, мабуть, поки що нікому й не розказала, – сказав Стасик.

– А от коли переночує на дереві, тоді всім і розкаже, що ми хотіли і не змогли, а вона, тихенька непомітна сіра мишка, на яку ніхто не звертав уваги, змогла. Вона, Ірочка Ігнатюк, йолі-палі, "чорна пантера"! А ми – "фрикадельки"!

– Однозначно! – сказав Вася.

– Нащо ми, дурні, їй батончик дарували?! – скреготнув зубами Стьопа. – Краще б самі з'їли!

– Може, забрати? – спитав Стасик.

– Ну, це вже…

– Жартую! – поспішив сказати Стасик.

– Але… Невже ми допустимо, щоб вона стала "чорною пантерою"?! – з відчаєм вигукнув Стьопа. – А що ми можемо зробити? – спитав Стасик.

– Треба якось зняти її з дистанції.

– Як?!

– Давайте думати! – мовив Стьопа.

– Може, залякати?… Так, як ти нас залякував – квартирними злодіями, збільшенням злочинності…

– Я не думаю, що вона ночуватиме зовсім сама, – висловив припущення Стьопа. – Думаю, старший брат, отой баскетболіст двометровий, студент факультету фізвиховання, її страхуватиме.

– Однозначно! – погодився Вася.

– Ну тоді я не знаю, – розвів руками Стасик. – А може, ми даремно хвилюємося?… Може, вона справді просто захрипла?… Треба за нею постежити.

До кінця уроків хлопці не зводили з Ірочки очей. Вона не вимовила жодного слова. І в буфет не ходила, не снідала. А Стьопиного батончика віддала своєму сусідові по парті Шурику Нечипоренку. І дивлячись, як смачно наминає Шурик його шоколадний батончик, Стьопа мало не плакав.

– У-у-у, крокодил!.. Дивіться, як цей дуремар гризе мій батончик! Якби знаття, я б із вами поділився, ми б самі з'їли!

– Я ж казав, що треба було одібрати! Такти ж аристократ, Євгеній Онєгін, не дозволив! – дорікнув Стьопі Стасик.

– Однозначно! – сказав Вася.

Ірочка Ігнатюк лукаво позирала на хлопців і тихенько хихикала в долоньку. Шурик, нічого не підозрюючи (він же не бачив, як Стасик дарував Ірочці батончик), облизувався, як кіт.

– Не переживай, Стьопо! – заспокоїв його Стасик. – Звичайно, жаль батончика, але тепер сумнівів уже нема – голодує, мовчить, ночуватиме сьогодні на дереві.

– Отож приходьте сьогодні ночувати до мене на балкон у спальних мішках знову, – сказав Стьопа. – Ми повинні самі усе бачити. А може, щось і зробимо...

– Що? – спитав Стасик.

– Буде видно! – таємничо усміхнувся Стьопа.

І знову хлопцям довелося відпрошуватися у батьків, щоб дозволили ночувати на Стьопиному балконі. Нагадую, що Стьопині батьки були завзятими туристами і завжди заохочували хлопців до всіляких "спартанських справ". А жив Стьопа, як ви пам'ятаєте, у бельетажі старого будинку і балкон їхній був метрів за півтора над землею. Хлопці іноді ночували там у спальних мішках.

І от хлопці вже на балконі, лежать, чекаючи терпляче, поки поснуть Стьопині батьки. Телескоп (ви, певне, пам'ятаєте, що у Стьопи є телескоп) спрямований не в небо, а на дерева у садку, де має з'явитися "чорна пантера" Ірочка.

Нарешті з кімнати батьків долинуло "паровозне" хропіння Стьопиного батька. А "пантери" Ірочки все не було.

– Може, вона просто прикололася?... Бач, яка підступна – і батончика нашого Шурику-бармалею віддала, і хихикала в долоньку, і...

– Стривай! – перебив його Стьопа. – Он вона йде!

– Однозначно! – підхопив Вася.

Справді, з під'їзду вийшла Ірочка, а за нею її двометровий брат баскетболіст із ватяною ковдрою під пахвою. Вони підійшли до яблуні, й брат почав мостити на гілках кубло з ватяної ковдри. Тоді підсадив туди Ірочку і вона залізла у те кубло. А брат сів під грибком на дитячому майданчику і запалив сигарету.

– Ну все! – безнадійно махнув рукою Стасик. – Завтра хоч до школи не приходь. Уявляю, як буде викаблучуватись Вовочка! Та й Боря!..

– Однозначно! – зітхнув Вася.

І раптом Стьопа рішучо сказав:

– Ходімо!

– Куди? – здивувався Стасик.

– Скидайте на землю мішки і – вперед!

– Та ти що?!

– Будемо теж ночувати на деревах! Це єдиний вихід! Це ж, врешті, наша ідея!.. її брат допоможе нам умоститися... А завтра будемо голодувати і мовчати!

– Правильно! – сказав Стасик.

– Однозначно! – підтакнув Вася.

І хлопці поскидали з балкона спальні мішки, пострибали самі й рішучо рушили до садка. – Толю! Дивись! Вони йдуть! – раптом закричала Ірочка. – Вони прийшли! Я ж тобі казала, що вони прийдуть. А ти сумнівався! Бачиш, вони зі спальними мішками. Ночувати йдуть! Молодці! Ну, я злажу!

Вражені хлопці просто-таки сторопіли, дивлячись, як Ірочка злазить із яблуні.

– Ти що – не будеш ночувати на дереві? – пролепетав Стьопа.

– Що я – дурна? – усміхнулась Ірочка. – Он уже дощ накрапає!.. Одна справа влітку, у таборі, як скаути. А зовсім інша восени у місті людей лякати. А ви молодці! Я й не думала, що ви такі рішучі… І взагалі, якби ти, Стьопо, не став мене розпитувати, я б нічого не знала…

– А що, хіба твій сусіда нічого тобі не казав? – здивувався Стьопа.

– Спершу не казав. А як ти почав мене розпитувати про нього – що він за один, чи порядний, я до нього причепилася, і він махнув рукою: "Ну, коли самі напросилися…" І розповів, тільки взяв із мене слово, щоб я нікому в класі не говорила. А я вирішила з вами пожартувати…

– Так от чому таємна організація "Бумеранг"! Самі напросилися! – зітхнув Стьопа.

– Авжеж! І про газети ти мене розпитував… То я й кіоскерку, сусідку вашу, допитала, і вона мені ту газетну замітку про "Чорну пантеру" показала… А в українські скаути – у "Пласт" – мій брат Толя обіцяє мене записати. Тоді, може, я й справді "чорною пантерою" стану. Може, й ви хочете записатися?

– Хтозна… Побачимо… – перезирнулися хлопці.

Так закінчилася операція "Чорна пантера" – без образ і драматичних наслідків.

Ірочка так нічого нікому й не розповіла – вона виявилася не базікою, а доброю, благородною дівчинкою.

Іди знай, які гарні душі бувають у тих, кого ми не помічаємо…

Пригода п'ята

Таємниця Вовочки Таратути

Подруга питає блондинку:

– Чого сумна?

– У посольстві анкету не прийняли для візи.

– Чому?

– У самому кінці, у графі "Не заповнювати", я написала "Добре".

– Га! Га! Га! Га! – дружно зареготали Стьопа Юхимчук, Стасик Макарець, Боря Бородавко і Вася Цюцюрський.

А Лариска Литвак запитала:

– Де ти це взяв?

– От дивись! – закліпав Вовочка Таратута волохатими віями. – Отут надруковано!І він простягнув Ларисці тоненьку брошуру, на обкладинці якої було написано "Анекдоти".

Вовочка Таратута користувався прихильністю майже всього шостого "Б". Недарма ж його навіть обирали президентом класу.

– Слухай, Вовочко, а чого це ти вчора уранці – в неділю! – був із портфелем на вокзалі?! – пильно примружилася раптом Лариска на Таратуту.

І тут Вовочка несподівано почервонів.

– На якому в-вокзалі?

– На залізничному, звісно! Я з батьками зустрічала родичів із Москви і раптом бачу – чимчикує Вовочка. З портфелем за плечима. Наче у школу. Було далеченько, але я тебе впізнала!

– А він почервонів! Ги-ги! – вигукнув Стьопа Юхимчук.

– Щось, мабуть, нечисто! – підхопив Стасик Макарець.

– Однозначно! – підвів риску Вася Цюцюрський.

– Може, в Америку тікав, а його міліція зняла з поїзда. От він і соромиться, – усміхнувся Боря.

– Нікуди я не тікав і ніхто мене з поїзда не знімав, – сказав Вовочка. – Мабуть, Лариска просто помилилася. Сама ж каже – далеченько було.

– На зір я ще не скаржусь. І кого-кого, а тебе впізнати можу! – сказавши це, Лариска знову почервоніла.

– Ха-ха! Авжеж! Вона ж у тебе закохана! – реготнув Стасик.

– А ти хиляв на побачення з іншою! – реготнув і собі Стьопа.

– Однозначно! – як завжди, приєднався Вася.

– Дурні пришелепкуваті! – вигукнула Лариска і вдарила "Біологією" по головах по черзі Стасика, Стьопу, Васю і Борю. Хоча Боря мовчав.

Тут продзвенів дзвоник на урок, і вони побігли у клас.

Була саме біологія. Лариска невипадково тримала в руках підручник, хотіла повторити. З біологією у всього шостого "Б" були проблеми. У Вовочки особливо. І сьогодні Вовочка одержав чергову двійку, бо не міг чітко пояснити, як саме і коли поглинають і виділяють рослини кисень і вуглекислийгаз у процесі фотосинтезу і дихання. З усього цього він дав тільки вірні назви кисню (O2) та вуглекислого газу (CO2), але того для задовільної оцінки Тамарі Георгіївні було малувато.

"Це він через мене двійку одержав! – каралася Лариска, позираючи на похнюпленого Вовочку. – І нащо я сказала про вокзал! Мабуть, із цим пов'язана якась таємниця". Та було запізно.

На наступній перерві хлопці вже жваво обговорювали Вовоччину поведінку.

– А може, він бомбу в портфелі ніс, – казав Стьопа. – Може, на якихось терористів працює.

– А що! Терористи запросто використовують дітей. "Леон-кіллер" по телеку бачили? Все буває! – казав Стасик.

– Однозначно! – погодився Вася.

– Ну, це ви вже загнули! – усміхнувся Боря. – Терористи тут ні до чого. А от з "братками", може, й зв'язався. Пам'ятаєте, як він прийшов у школу весь у синцях. Сказав, що впав із драбини. Але то ж фігня. Впасти так, щоб бланжі були під обома очима, просто неможливо. Хтось йому добряче врізав під час розбірки.

На цей раз Вася Цюцюрський від свого "Однозначно" утримався. Нещодавно він сам прийшов до школи з фінгалом під оком і сказав, що послизнувся на банановій шкуринці, хоча насправді одержав по мармизі від сусідського хлопця на прізвисько Містер Мускул за необережний прикол.

– А пам'ятаєте, я вам казав, яку Вовочки з портфеля випали гроші, — примружився Стасик. – Ціла папуша гривень. Там і п'ятірки, і десятки навіть були. Ви не бачили, а я чудово бачив. І він одразу поквапився сховати. Звідки у цього злидня стільки грошей? Мама хвора. Тато їх покинув. Бабуся пеньок…

– Який пеньок? – спитав Вася.

– Ну, пенсіонер! Не знаєш, лопух!

– Мда-а, – сказав Боря. – Екс-президент, здається, зв'язаний з криміналітетом…

Лариска жила з Вовочкою на одній вулиці, і після школи вони часто ішли додому разом. Сьогодні їй здалося, що він хоче "одірватися" від неї. Лариска догнала його:– Слухай, Вовчику! Ти не… той… не ображайся!.. Я ж не знала, що не треба було говорити… Я шкодую… А взагалі… ти не переживай через ту двійку!.

– А я й не переживаю!.. Хочеш анекдот?…

– Школярі розмовляють.

– Мені хотілося б стати чарівником!

– Для чого?

– Щоб зробити з нашої біологічки канарейку і відчинити вікно.

– Але в тебе ж і з алгеброю проблеми, і з геометрією, і з історією… Всіх канарейками ж не зробиш… І ти ж здібний хлопець. Коли президентом був, жодної ж двійки не мав. Ти просто якийсь неуважний, незосереджений… Хочеш, давай разом робити уроки. Разом легше зосередитися. Приходь до мене. Або я можу до тебе…

– Ой! Ти що? Ні-ні! – замахав руками Вовочка. їй навіть здалося, що він злякався.

– Але треба ж щось робити! – сказала Лариска. – Тебе ж можуть відрахувати з нашого ліцею. Стільки охочих!

– Не відрахують! Я виправлю. Просто зараз ніколи.

– Ніколи? – здивувалася Лариска. – Чим же ти так зайнятий?

– Справи… різні… – Вовочка одвернувся. – Хочеш іще анекдот…

Іде вуссурійській тайзі група туристів. Раптом з'являється тигр.

– Не бійтесь. Тигр не голодний! – кажепровідник.

– Звідки ви знаєте?

– А ви хіба не помітили, що туриста Ковальчука нема вже більш як півгодини?

– І як ти їх запам'ятовуєш, ті анекдоти? Я їх одразу забуваю… В тебе така пам'ять, а хапаєш двійки. Візьмись за розум, Таратуто, я тебе прошу!

– Єс, май дарлінг! Просто понеділок – важкий день! Ну, я побіг! Ґуд бай! – і Вовочка звернув до свого будинку.

"Просто понеділок – важкий день!" І тут Лариска згадала, що Вовочка Таратута майже завжди одержував погані оцінки саме у понеділок. "Отже, у неділю готувати уроки йому ніколи. Чим же він займається у неділю?… Невже?… Тато колись говорив, що в нього на вокзалі вкрали портфель. Поставив на підлогу біля кіоску, коли купував газети. Мить – і нема портфеля. Є категорія так званих вокзальних злодіїв…" – Лариска похолола.

Уночі їй наснився сон. Все було, як в отих американських гангстерських бойовиках: мчали мотоцикли, автомашини, лунали постріли, горіли і вибухали, перевертаючись, "Мерседеси", "Ягуари" і "Порші"… І за кермом пошарпаної спортивної машини сидів закіптюжений Вовочка Таратута. А поряд із ним сиділа вона, Лариска.

"Так от яка твоя таємниця! Ти, виявляється гангстер! А я до тебе так ставилася!.." – казала вона.

"Та цить ти, канарейка! – хрипів він. – Бо зараз викину в машини!"

"Ах, так! То я сама вискочу!" – вона рвучко одчинила дверцята і… прокинулась, лежачи на підлозі.

Протягом тижня Вовочка більше не одержав жодної поганої оцінки. Самі "добре" та "відмінно". Але розмов із Ларискою уникав.

У неділю з самого ранку Лариска з батьками і з московськими родичами, тіткою і дядьком, поїхали на вокзал. Мамині батьки,

Ларисчині дідусь і бабуся, жили під Фастовом у селі Кожанка. І сьогодні дідусеві виповнювалося сімдесят років. Тому, власне, москвичі й приїхали – на ювілей.

Лариска любила сімейні свята, коли родичі сиділи за довгим столом, весело гомоніли, перебиваючи одне одного, виголошували жартівливі тости, дотепували й сміялися.

І зараз, сидячи в електричці й дивлячись, як мелькають за вікном квітучі садки, вона відчувала те радісне піднесення, яке бувало в неї перед сімейним святом. Вона мугикала пісеньку і не одразу звернула увагу на дружний сміх у протилежному кінці вагона. І раптом здригнулася і завмерла, почувши знайомий голос, який вигукував, перекриваючи сміх:

– Буде вам сумно доти, аж доти, доки на купите в мене "Анекдоти"! Хто "Анекдоти" у мене купує, той вже ніколи в житті не сумує!.. Всього лише за одну гривню ви можете мати радість на всю дорогу в електричці. Сміх – здоров'я для всіх! Сміх – це наш український женьшень! Здоров'я і довголіття – всього за одну гривню!

– Ой! – тихо зойкнула Лариска. – Та це ж наш Таратута. Вовочка Таратута! Дайте мені швидше газету! Я не хочу, щоб він мене бачив! Це ж його таємниця! Він не хоче, щоб у класі знали!

– Тю! – знизав плечима тато, даючи Ларисці газету, яку читав. – От дурненький! Чого тут ховатися? Він же працює, гроші заробляє!

– З нього будуть люди! – докинув дядько. – Всі американські міліонери починали в продажу газет у дитинстві.

Газета, якою затулялася Лариска, тремтіла у неї в руках. І тато, і дядько купили у Вовочки по тоненькій брошурі анекдотів, які він витяг зі шкільної сумки.

– Дякую! – вже без усякого римування оказав Вовочка і поштовхався далі. Як завжди у неділю, електричка була переповнена.

Наступного дня, у понеділок, Лариска не могла дочекатися, коли вже закінчаться уроки. їй так кортіло поговорити з Вовочкою без свідків!.. Але вона й виду не подавала.

І от нарешті продзвенів останній дзвінок.

Вона так нервувала, щоб ніхто їй не перешкодив, що ледь не вгналася під машину, наздоганяючи Вовочку.

Роззирнувшись навколо, чи нема поблизу однокласників, вона порівнялася з ним і тихо сказала:

– Сміх – це український женьшень!

– Що?! – Вовочка спіткнувся від несподіванки.

– Не бійся – я нікому не скажу! Ми вчора електричкою їздили до дідуся. Але ти даремно ховаєшся. Я… я пишаюсь тобою!.. – вона почервоніла. – З тебе будуть люди. Всі американські міліонери починали з продажу газет у дитинстві.

Якийсь час вони йшли мовчки.

– Я газетами теж пробував, – сказав нарешті Вовочка. – Але це складно… Газетами треба зранку… А я в школі. Можу тільки в неділю.

– А ті вірші ти сам склав?

– Ну! Вірші! Теж іще знайшла Тараса Шевченка! – Не скажи! "Дoти – анекдоти" – рима будь здоров!.. Може, ти й справжнім поетом станеш.

– І продаватиму свої вірші в електричці, – усміхнувся Вовочка. – Поети зараз не жирують… Та й сьогодні, ти ж бачила, з літератури не підготувався.

– Нічого! Просто понеділок – важкий день. Але є ще й вівторок, середа, п'ятниця… Виправиш!

– Виправлю!.. Ну, ґуд бай! – він на якусь мить спинився і глянув їй у вічі. – Дякую тобі!.. Але, якщо хочеш, можеш розказувати… Справді, чого ховатися? Я ж не краду…

І Вовочка Таратута побіг до свого будинку.

Пригода шоста

Вчорашня курка

Марина Зінченко і Надя Бондарук дружили з першого класу. Ото як посадила їх учителька Оксана Яківна за одну парту в перший день їхнього шкільного життя, так вони й почали дружити. І всі п'ять із половиною років дружили – разом уроки готували, одна одній допомагали. Марина більше до математики здібна була, до фізики, хімії – точних наук. А Надя – до літератури, історії. Географію любила. Марина Наді задачки як не допоможе вирішити, то списати дасть. А Надя Марині з літератури, з історії те, що Марина вдома вивчити не встигла, перед уроками стисло розкаже, а то й на уроці підкаже. Одне слово – творча взаємодопомога. І у Наді, і у Марини батьки були небагаті, але й не зовсім бідні. Надин тато у якійсь фірмі шоферував, а мама у бухгалтерії працювала. А Маринин тато у райдержадміністраци якісь папери писав, мама ж у технікумі викладала. Марина була реготушка, любила смішні книжки, анекдоти, веселі передачі й узагалі все веселе. Надя часто її веселила, удаючи незграбу і невдаху. Надя була худорлява, височенька і вважала себе негарною. Хоча риси обличчя її були правильні. І очі великі, променисті. І губенята пухленькі, рожеві. Та коли дівчинка

вважає себе негарною, це якимось чином впливає на людей. Ота відсутність самоповаги, критичне до себе ставлення передається іншим. І разом із тим це надавало Наді розкутості, вона дозволяла собі кривлятися, корчити будь-які гримаси, комікувати. І це виходило в неї симпатично, навіть талановито…

Ото ідуть вони з Мариною, і раптом Надя – бебех на землю!

– О! Знову я тобі впала! От незграба!

Марина сміється, а тоді каже:

– Це ти навмисне! Скажи – навмисне? Тут же й спіткнутися нема об що!

– Таке кажеш! Хто це навмисне падає? От смішнячка!

– Це ти смішнячка, а не я. Дивись – коліно розбила!

– До весілля заживе! – усміхнулася Надя. – Тим паче до мого. Невідомо, чи й взагалі буде.

Навіть на уроках Надя іноді влаштовувала репризи. То удасть, що не помітила, куди сідає, і гепалася на підлогу поряд із партою. То, відповідаючи урок, раптом замовкала на півслові й хапалася за вухо:

– Ой! Ой! Вибачте! Мені, здається, мошка у вухо залетіла! Ой! Ой!..

І починала відчайдушно трусити головою і стрибати на одній нозі під загальний регіт усього класу. А тоді:

– О! Уже вилетіла! Продовжуємо урок!

Вчителі, хоч і бачили, що вона "витворяється", не дуже й лаяли її, бо ставилися до неї з симпатією. Та й класові іноді потрібна розрядка…

Через парту від них сиділи в іншому ряду Вероніка Чорноус та Стелла Гончаренко. То була класна аристократія, яка трималася окремо, ні з ким не контактувала, хіба що іноді з Борею Бородавком. Та й то, коли Борині батьки переживали фінансову скруту і перестали возити Борю до школи на "Мерседесі", то й з ним контакти припинилися. Тато Вероніки був банкіром, а тато Стелли – дипломатом. Вероніка була дуже гарна, справжня красуня – чорноброва, голубоока, з довгими волохатими віями. Стелла не така гарна, але теж вельми приваблива. Від обох пахло неймовірними парфумами. "Прикид", тобто вбрання, – екстракласу. Вероніка казала, що її назвали так на честь мексиканської кінозірки Вероніки Кастро, що грала у серіалі "Багаті теж плачуть". Вона, тобто Вероніка Чорноус, теж збиралася стати кінозіркою або принаймні топ-моделлю. Стелла мала ті ж наміри. Вони обидві вже по кілька разів були закордоном, відпочивали з батьками і на Багамах, і в Греції, і в Іспанії… То про що їм було балакати з тими, хто відпочивав у бабусі в Свиноїдах або у родичів у Бердичеві на річці Гнилоп'яті? Нема про що балакати. От вони й не балакали.

Отак удвох досиділися вони до шостого класу.

А у шостому класі сталася для Вероніки трагедія. Стеллиного тата-дипломата призначили у посольство в якусь арабську державу. І Стелла разом із батьками поїхала туди… Вероніка кілька днів не просихала від сліз – сиділа за партою сама і гірко плакала. Але сльозами горю не поможеш. Треба жити далі. Позаяк тато-банкір ні в які арабські держави їхати не збирався. Йому й тут жилося непогано… Наплакавшись усмак, Вероніка почала оглядати клас – наче вперше його бачила.

І погляд її спинився на Марині.

Якось на перерві Вероніка підійшла до Марини і сказала:

– Ти не допоможеш мені? Задачка у мене щось не виходить. Не доганяю.

– Будь ласка! Давай! – і Марина підсіла за парту до Вероніки. І почала розтлумачувати їй задачку. А коли продзвенів дзвоник на урок, і Марина підвелася, щоб пересісти на своє місце, Вероніка попросила:

– Не пересідай! Будь ласка! Посидь зі мною!

– Але я ж сиджу з Надею. Вона моя подруга! – розгублено сказала Марина.

– Ну й що? Сиділа з нею, а тепер посидиш зі мною. Мені так самотньо, – Вероніка зітхнула. Марина розгублено подивилася на Надю, яка все чула. Надя почервоніла, але усміхнулась і махнула рукою – сиди, мовляв, нічого страшного… І Марина лишилася сидіти з Веронікою. Несподівано Вероніка полізла у свій ранець і витягла дуже гарну американську ручку, електронний записник і велику пачку жувальної гумки:

– Це тобі!.. Бери!.. Не соромся!

– Та ти що?! – зашарілася Марина. – Я не… не заради…

– Не ображай мене! Я від щирого серця!.. Завтра я й Наді принесу.

І справді наступного дня Вероніка принесла й Наді таку саму ручечку, електронний записник і пачку жувальної гумки.

Так почали вони дружити утрьох. Хоча дружба була не дуже рівнозначною. Марина сиділа з Веронікою, і лише на перервах вони спілкувалися втрьох. Надя спершу намагалася продовжувати свої репризи, але Вероніка реагувала зовсім не так, як Марина. Не сміялася,

а тільки кривила у зневажливій посмішці губи. Надине комікування було їй явно не до душі. І Надя комікувати перестала.

Якось Марина сказала:

– Надю! Знаєш, Вероніка запрошує покататися на роликах. Тільки в неї дві пари: її і Стеллині. Ми з тобою по черзі будемо. Добре?

– Ну давай… Спробуємо… – знизала плечима Надя.

Після уроків Вероніка завжди обідала у бабусі, яка жила поряд зі школою. І уроки там робила. І була аж до вечора, поки батьки не звільнялися і не забирали її машиною додому. Ролики теж були у бабусі.

Марина була спритною і одразу навчилася кататися на тих роликах, мабуть, тому, що вміла кататися на ковзанах. А от у Наді щось виходило поганенько (вона й на ковзанах їздити не вміла)… І Надя без усякого комікування раз у раз гепалася на асфальт. З цього вже Вероніка весело сміялася, аж захлиналася. Марина співчутливо зітхала. І, геть позбивавши об асфальт коліна й лікті, Надя кататися на роликах припинила. Спершу вона дивилася, як спритно катаються, взявшись за руки, Марина і Вероніка. А тоді сказала:– Ну ви собі катайтеся, а я піду додому – зализувати рани…

– Ну чого ти?! Чого ти?! – загукала Марина. – Почекай! Я ще трошки покатаюся, а тоді підемо додому разом.

Надя бачила, як Марині хочеться кататися, яку неї сяють очі від захвату… І Надя майже годину чекала, поки Марина не накатається. А тоді вони, як завжди, пішли додому разом, бо й жили по-сусідству.

– Ти не сердься! Ти пробач! – зітхала Марина. – Але у мене ж своїх роликів нема. А кататися так класно!

– Та чого ти вибачаєшся? Якби я вміла, я б…

Але наступного дня Надя після уроків одразу пішла додому, а Марина знову каталася з Веронікою.

А потім Вероніка запросила їх додому пограти на комп'ютері. І Надя знову відчула себе третьою зайвою. Марина одразу збагнула, що до чого, а Надя чи то розгубилася, чи то через свою нездатність до точних наук весь час збивалася, робила не те, що треба, і врешті покинула свої комп'ютерні вправи…

А тоді Надя захворіла. І хворіла цілий тиждень. Марина їй дзвонила щодня, питала про здоров'я, але розмовляла недовго, двічі забігала провідати, але теж була недовго, все кудись поспішала, мабуть, із Веронікою. Надя дуже переживала, відчуваючи, як Марина від неї віддаляється.

Після хвороби Надя одержала відразу незадовільні оцінки і з математики, і з фізики – відстала, а Марини поруч не було…

І Марина сказала Вероніці:

– Яз Надею трошки посиджу. Треба її підтягти. І з алгебри, і з геометрії, і з фізики.

– Невже вона така розтелепа, що сама не впорається? Але будь ласка! Я тебе за спідницю не тримаю! – Вероніка стиснула губи.

Надя аж зашарілася від радості, коли Марина пересіла до неї. А в очах Вероніки загорілися недобрі вогники.

Три дні Надя раювала. Весь час позирала на Марину і щасливо усміхалася. А на четвертий день Вероніка схилила голову набік, скривилася і сказала:

– Щось я теж по алгебрі не доганяю. Ти б, Марино, допомогла мені трошки. Хоча раніше проблем з алгеброю у Вероніки не було.

І Марина пересіла до Вероніки.

А наступного дня Марина знайшла у себе в зошиті записку: "Вероніка – задавака і базіка!" Написано було друкованими літерами, щоб не можна було впізнати почерк. Підпису не було. Але хто міг написати таку записку? В кого були для цього підстави?... Марина спалахнула і докірливо глянула на Надю. Надя невинно звела брови (ну й артистка!). Марина демонстративно порвала записку на дрібненькі шматочки.

Вероніка здивовано спитала:

– Що таке? Від кого записка?

– Та! Дурниці! Хтось із хлопців, мабуть, приколовся, – одмахнулася Марина.

– А що, що там усе-таки було написано? – допитувалася Вероніка.

– Та! Навіть повторювати не хочеться.

– Щось лайливе? Хуліганське?

– Типу того.

– А кого стосується? Тебе?

– А кого ж!

– І не можеш сказати? Подруга називається! Штирліц!.. Наче я тебе в гестапо допитую.

– Та ну, перестань! Воно тобі треба? Давай про щось інше!

І Марина так нічого Вероніці й не сказала.

А наступного дня – знову записка. Тими ж самими друкованими літерами і без підпису: "Вероніка – нечупара і нездара! Ха-ха-ха!" І знову Надя здивовано дивилася невинними очима. "А вона таки справжня артистка! – подумала Марина, демонстративно рвучи записку. – Бідна Надя! Як їй хочеться, щоб я тільки з нею сиділа! Але нащо писати такі записки?!"

Та коли й на третій день Марина одержала записку: "Вероніка – відьма конотопська! Ха-ха-ха!" – вона не витримала і на перерві підійшла до Наді:

– Нащо ти це робиш?

– Що?! – вражено спитала Надя.

– Не придурюйся! Ти сама знаєш!

– Нічого я не знаю! Про що ти?! – Ти, звісно, талановита комедійна артистка. Але я не знала, що в тебе ще й амплуа злодійки.

– Я… я нічого не розумію! Що таке?!

– Нащо ти пишеш ті записки?

– Які записки?! Я… я нічого не писала!

– А хто міг писати на Вероніку різну бридоту? Тільки ти! Звичайно, тепер тобі соромно і ти відмовлятимешся… Але, крім тебе, цього не міг написати ніхто!

– Та ти що?!.. Я… я… – Надя заплакала.

Та Марину її сльози не переконали. "Я б і сама плакала на її місці!"

Вероніка була далеченько, розмови їхньої не чула, але бачила, як заплакала Надя, і на уроці пошепки спитала у Марини:

– Чого це Надька плакала?

– Та! Хотіла, щоб я до неї пересіла, а я сказала, що не хочу.

– І правильно! Правильно! Сьогодні після уроків швиденько пообідаємо у бабусі і – на роликах ганяти!

– Чого це я піду до твоєї бабусі обідати? Я…

Та Вероніка її перебила:

– Припини! Навіть і не думай відмовлятися! Стеллка завжди зі мною обідала. Бабуся так смачно готує! От побачиш! І не хвилюйся – батьки їй дають стільки, що на півкласу вистачить. А своїм подзвониш, що затримуєшся. Бо як почнеш додому мотатися, стільки часу згаємо!..

Умовила таки Вероніка Марину. Бабуся справді прекрасно готувала. На обід була смажена курка з яблуками у сметанному соусі. Така смачнюча, що Марина тільки прицмокувала, нахвалюючи.

Вероніка дуже любила кататися на роликах. Годинами могла ганяти по тротуарах, ловко об'їжджаючи перехожих. Марина ледве за нею

встигала. І наступного дня Вероніка знову потягла Марину до бабусі обідати. Та коли бабуся поставила смаженю на стіл, Вероніка раптом скипіла:

– Що-о?! Знову вчорашня курка?! Ми цього їсти не будемо!.. Ти ж знаєш, я нічого вчорашнього не їм. Ми підемо у "МакДональдс"!Бабуся намагалася виправдатися, казала, що курка виявилася завеликою і не викидати ж таку їжу, але Вероніка й слухати не хотіла, схопила Марину за руку і разом з нею вибігла з квартири.

– Нічого страшного! Сходимо у "МакДональдс"! – пхикнула вже за дверима.

– Я… я… я нікуди не піду! – затинаючись, оказала Марина… – Як ти могла?!.. У бабусі аж сльози на очах були!

– Нічого-нічого!.. Як їй не говорити, вона весь час мене недоїдками годуватиме! У неї було голодне дитинство під час війни, і вона вважає, що треба… А зараз інші часи… Чого ти набурмосилася?… Думаєш, що я така відьма, як вважає твоя Надька?… Я бабусю люблю, але…

– А… а звідки ти взяла, що Надя вважає тебе відьмою?

– Ну… вона ж… – знітилася Вероніка.

– Що? – пильно глянула на неї Марина.

– Ну… ну… Хіба не видно? – опустила очі Вероніка.

– Хочеш сказати, що вона в записці писала?

– А що – не писала?! – скинула голову Вероніка. – Я… я підгледіла!

– Нічого ти не підгледіла!.. Це ти писала ті записки! Щоб я про Надю погано подумала... Ні! Ти не відьма. Ти – вчорашня курка!

– А ти... ти... – закричала Вероніка. – Ну й біжи до своєї задрипаної Надьки!.. Цілуйся з нею!.. Думаєш, я плакати буду?... Дуже ви мені потрібні!.. Я через рік усе одно в Америку вчитися поїду! А ви, злидні, кисніть тут у цьому болоті!..

* * *

Вони знову сидять разом за однією партою – Марина і Надя. Марина поплакала у Наді на плечі, вибачилася. Надя теж поплакала і, звичайно, пробачила Марину.

А Вероніки Чорноус у Супер "Б" сьогодні вже нема. Ні, в Америку вчитися вона не поїхала. Просто перевелася в іншу школу.

Пригода сьома

Перше кохання Серпика Чичиринди, або принцеса і зрадник

Принцесу звали Наталочка Приходько. Була вона кирпатенька, веснянкуватенька, маленька на зріст – мабуть найменшенька у шостому "Б". Але тяжко мила, як казав Сергійків дідусь Максим Панасович. А дідусь добре розумівся на жіночих достоїнствах, позаяк усе життя був наладчиком швацьких машин на швейній фабриці. А хто працює на швейних фабриках?... Правильно! Самі жінки та дівчата. Правда, дідусь ту Наталочку Приходько ніколи в житті небачив, говорив так про своїх швачок, але слова його наче були сказані саме про Наталочку. Пасували їй абсолютно. Мила й симпатична вона була неймовірно.

В усякому разі так вважав Сергійко Чичиринда. Наталочка сиділа за партою перед ним, тобто він сидів за нею. І коли Сергійко дивився на її рожеве вушко і на виткий каштановий кучерик, що на те вушко звисав, у

Сергійковому серці розквітали троянди і лунав полонез Огінського, який розучувала на фортепіано його молодша сестричка Тетянка.

– Не сопи мені в потилицю! – впівоберта шепотіла йому на уроці Наталочка.

– Я не соплю! – винувато шепотів Сергійко.

– Сопеш-сопеш!.. Хи-хи-хи! – сміялася Наталочка.

Коли вона сміялася, на щічках її з'являлися симпатичні ямочки, а очі промінилися так, що все навколо враз світлішало. Дуже гарно вона сміялася! Так сміються лише справжні принцеси. Сергійко часто уявляв її на балу в королівському палаці – із золотою короною на голові, у розкішному мереживно-білому платті аж до п'ят. І себе він уявляв біля неї на тому балу. Звичайно ж, принцом. Аякже! А ким же ще!.. Тільки для цього доводилося мобілізовувати всю свою фантазію.

Бо коли він дивився у дзеркало, то бачив там патлатого довгоносенького хлопчика з відстовбурченими вухами і круглими переляканими очима. Ні, не думайте – Сергійко зовсім не боягуз! Але очі його, широко розплющені, здаються чогось переляканими. Така вже в них конфігурація. У лідери класу Сергійко ніколи не пнувся. Тримався осібно. На виборах президента класу голосував за Вовочку Таратуту, хоча іншого претендента Борю Бородавка поважав теж – за ерудицію і начитаність. Бо й сам любив читати. І Супер-Джона поважав – за силу і спритність. Проте у "фрикадельки" до нього не ліз. Вчився непогано. Але відмінником, як Боря Бородавко, не був. Коли довго дивився на рожеве Наталоччине вушко і виткий каштановий кучерик над ним, то втрачав пильність і увагу, пропускав пояснення вчителів і, заскочений зненацька Ольгою Пилипівною, Оксаною Яківною чи Тетяною Григорівною, міг заробити трояка або навіть двійку. Проте потім усе це швидко виправлялося.

Принцеса Наталочка жила за два квартали від Сергійка. І якось по дорозі до школи він її зустрів. Вона аж згиналася під важезною сумкою.

– Привіт! Ну ти й завантажилася! Нащо стільки набрала? – спитав він.

– І підручників сьогодні багато треба. І робочих зошитів. І книжки в бібліотеку здати несу, – сказала вона.

– Давай сюди! – несподівано сказав він.

– Що? – не зрозуміла вона.

– Давай я понесу!

– Ти серйозно? – недовірливо глянула вона.

– Однозначно, як каже Вася Цюцюрський.

– Ну, давай поміняємося. Я твою понесу, а ти мою.

– Та чого там мінятися! Я обидві понесу.

– Ну, ти – лицар! – усміхнулася вона. – Просто середньовічний!.. Таких зараз і не буває.

Вона зняла сумку. Він почепив її на плечі, а свою сумку, легшу, поніс у руці.

– Ти не дивись, що я худий. Я жилавий. У нас усі такі. І тато, і дідусь. Ми з козацького роду. Наші пращури були запорожцями.

– Оввa! – усміхнулася Наталочка. – Хто ж такі? Іван Сірко, Богун чи, може, Богдан Хмельницький?

– Не смійся. Я не вигадую. Справді був такий запорожець Чичиринда. Імені дідусь не знає, але каже, що його дідусь, мій прапрадід, розказував йому про подвиги того Чичиринди під час козацьких походів. Одного разу, коли наш предок був іще недолітком і служив джурою у запорозького сотника Цибулі, він того сотника врятував від вірної смерті. На сотника напали троє турків і вже от-от мали порубати його на капусту (так висловився прапрадід), аж тут наш предок джура, що, беззбройний, ховався у кущах, (джурам не належалося мати зброю), зненацька як зачичиркне, як загаласує!.. Турки подумали, що надбігла підмога, пообертaлися – і це дало змогу сотнику відбитися. Тоді й прозвали козаки нашого предка Чичириндою, від слова "чичиркнути", тобто зашарудіти, заворушитися. Це слово навіть у літературі зафіксоване, в одній байці: "На землю злізла ніч, ніщо ані чичиркне, хіба подекуди крізь сон що-небудь чвиркне"…

– Ти диви, які в тебе прародичі були… А я про своїх нічого не знаю, – зітхнула Наталочка.

Так вони пройшли два квартали. А за кілька будинків до школи Наталочка сказала:

– Ну, давай уже мою сумку! Не хочу, щоб хлопці з тебе сміялися.

– А мені по барабану! Хай сміються. Я не боюсь! – сказав Сергійко, проте сумку віддав.

Наступного ранку Сергійко вийшов із дому на п'ять хвилин раніше і став чекати Наталочку на тому місці, де вони вчора зустрілися. Побачивши його, Наталочка усміхнулася:

– А сьогодні моя сумка не важка!

– Все одно – давай!

– Ну – на! Як ти такий хоробрий.

Цього разу Сергійко свою сумку зарані почепив на одне плече. І тепер Наталоччину сумку закинув на друге.

– Ну, розказуй іще про своїх пращурів! – сказала вона. Це було для Сергійка несподівано. Він нічого більше про своїх предків не знав. Але Наталочка дивилася на нього так очікувально, що він не наважився признатися. І почав експромтом фантазувати:

– Ну… ну… одного разу джура Чичиринда пішов у розвідку. Турецький загін зайняв оборону на тому березі річки. Перепливати небезпечно – помітять, то він узяв у руки важенну каменюку і перейшов річку по дну, дихаючи через довгу очеретину. Запорожці часто користувалися довгими очеретинами, долаючи водні рубежі. Ну, джура Чичиринда все розвідав, треба повертатися назад, а очеретини знайти не може. Що робити?… А треба ж поспішати, бо запорожці чекають розвідданих. Пірнув, повітря вдихнувши, і, скільки міг, плив під водою. Тоді на мить вигулькнув, повітря ковтнув – і знову під воду. Але турки таки помітили його, почали стріляти. Одна стріла влучила йому в руку, але він таки доплив, і завдяки його розвідці запорожці вночі напали і перемогли турків.

– А ти плавати вмієш? – спитала раптом Наталочка. – Авжеж, умію! І пірнати вмію. Під водою можу метрів сім… ну, п'ять принаймні пропливти.

– А я майже не вмію, – зітхнула Наталочка. – Тільки трохи… по-собачому.

І те, що вона так відверто, так щиро призналася у своєму невмінні, зробило її ще ближчою і милішою. Він відчув себе поруч з нею сильним і

мужнім. Авжеж, справжня принцеса мусить бути витонченою і тендітною. Це принц мусить бути дужим і хоробрим. Сергійко випнув груди, хоч під вагою двох сумок це було й важкувато.

Наступного дня повторилося те ж саме. Вони зустрілися, і Наталочка вже сама, ні слова не кажучи, зняла сумку і передала йому. І знову забажала слухати про пригоди Сергійкового предка. І Сергійко наплів їй щось несосвітенне про те, як джура Чичиринда врятував із турецького полону дочку сотника – красуню Настусю (спершу він хотів сказати Наталочку, та вчасно зрозумів, що це буде занадто).

Але з кожним разом вигадувати подвиги джури ставало дедалі важче… І Сергійко нарешті вирішив покінчити з предком.

Закидаючи Наталоччину сумку на плече, він сумно зітхнув:

– Та одного разу сталося непоправне… Коли джура Чичиринда виносив із поля бою пораненого сотника Цибулю, якийсь турок, що лежав неподалік і здавався неживим, у передсмертному завзятті стрельнув з лука, і джура Чичиринда, рятуючи сотника, прикрив його своїм тілом. І турецька стріла влучила йому просто в серце!

– І він загинув?! – жахнулася Наталочка.

– А що ти думаєш, не було у запорожців дітей-героїв?

– Ні-ні! Були, звісно… Тільки, я думаю, ваш рід на цьому й скінчився. І ні прапрадід твій, ні прадід, ні дід, ні тато, ні ти, бідненький, так і не понароджувалися.

– Як?! Чому це?!

– Бо ти ж казав, що джура Чичиринда був недоліток, отже так і не одружився, бо недолітки й тоді не одружувалися, навіть такі геройські. І

нащадків, таким чином, мати не міг. – Тю! Це я й справді дав маху! – аж спинився Сергійко. І засміявся.

– Ех, ти! Брехуринда нещасний! Ха-ха-ха!

Вони так реготали, що проминули те місце, де Наталочка завжди забирала у Сергійка свою сумку, і вийшли на трасу, по якій уже курсували їхні однокласники. І ніс до носа зіткнулися з Васею Цюцюрським. Вася вражено вирячився на них і пролепетав: "Однозначно!"

Через п'ять хвилин весь шостий "Б" вже знав, що "козел Чичиринда носить сумку телиці Приходько". Так глузливо висловився Супер-Джон. І тут несподівано маленька Наталочка підійшла до здорованя Супер-Джона, на голову вищого за неї, і, дивлячись йому просто у вічі, голосно, щоб чув увесь клас, сказала:

– Якщо я телиця, то твоя мама – корова. А ти навіть не бичок, а віл! Ти хоч знаєш відмінність між биком і волом? По очах бачу, що не знаєш. Пояснюю! Волам роблять операцію-кастрацію, після якої вони вже не бики, не мужчини. Сила є, а інтересу до телиць – жодного!

Наталоччин тато був ветеринар, кандидат наук, викладав у сільгоспакадеми. На чому-чому, а на тваринництві Наталочка розумілася добре. Супер-Джон став блідий як сметана. Такої образи йому ще не завдавав ніхто. Він замахнувся, щоб захистити свою чоловічу гідність єдиним доступним йому засобом. Але тут до Наталочки кинулася Лариска Литвак, за нею інші дівчатка, обступили її… І, щоб якось виправдати свій замах, Супер-Джон спересердя відчайдушно махнув рукою і сплюнув.

Дівчатка торжествували. Сергійко був у захваті. Його принцеса виявилася не лише просто прекрасною, а й справжньою героїнею. Не меншою за його міфічного предка.

Продзвенів дзвінок на урок. І Сергійко не встиг висловити Наталочці своє захоплення. А потім була контрольна. А тоді ще одна контрольна. І склалося так, що Сергійко поговорити з Наталочкою не зміг – після уроків вона одразу десь зникла.

Сон, який наснився йому тієї ночі, був такий чіткий і яскравий, наче по телевізору: Сергійко скакав на баскому коні по безмежному полю. Поряд із ним на такому ж баскому коні скакала Наталочка. Вона була у червоних козацьких шароварах, у вишиванці й у смушевій шапці. І враз на обрії з'явилася темна хмара куряви, що швидко наближалася.

"Турки! До бою!" – вигукнула раптом Наталочка.

І от уже видно передніх вершників. Тільки скачуть вони чогось не на конях, а… на волах круторогих. Турки на ходу натягають тятиви луків, стріляють. Одна стріла летить просто на Сергійка. Ще мить – і влучить у нього. Аж тут Наталочка рвучко перестрибує зі свого коня на Сергійкового. І стріла влучає не в Сергійка, а в неї. Сергійко підхоплює Наталочку на руки. Вона схиляє голову йому на плече і, обливаючись кров'ю, говорить:

"Прощавай, Сергійку! Джура Чичиринда – це я!.. Отже, твій рід продовжиться, не хвилюйся! У мене є рідний брат, твій пращур".

"Не вмирай, принцесо! Не вмирай! Благаю!.."

"Брехуринда! У запорожців не було принцес!" – усміхається Наталочка…

Сон був такий захопливий, що Сергійко проспав. А мама заговорилася з приятелькою по телефону і не збудила його вчасно…

Сергійко, захекавшись, добіг до того місця, де вони завжди зустрічалися, але Наталочки там уже не було.

"Ой! – похолов Сергійко. – Це ж вона подумає, що я навмисне, щоб не нести їй сумку! Злякався! О Боже!"

Наталочка сиділа за партою, гортала підручник і навіть не звела очей на Сергійка. Він схилився до неї і прошепотів:

– Я проспав, розумієш! Отїй-Богу!

– А мені що до того, – смикнула плечиком Наталочка. – Спи собі на здоров'я!

Він почервонів і замовк, не знаючи, що сказати. Після уроків він хотів поговорити з нею, пішов слідом, але вона обернулася і сердито шикнула на нього:

– Не йди за мною! Не йди! Чуєш?!

Наступного ранку він вийшов з дому на десять хвилин раніше, ніж завжди. І всю дорогу біг до того місця, де вони зустрічалися. І враз побачив, як вона, вгледівши його, перебігає на той бік вулиці. Вона теж вийшла з дому раніше, щоб не зустрітися з ним. Він хотів наздогнати її, але вона обернулася і роздратовано махнула рукою – не смій, мовляв!.. Він приречено почовгав слідом. У душі його була холодна мряка і лунав журливий марш Шопена…

На першому уроці він написав їй записку: "Що сталося? Чим я завинив? Я ж таки проспав! Чесно! Клянусь усіма своїми предками!"

Вона порвала записку на дрібненькі шматочки і не відповіла. Далі виправдовуватися було безглуздо.

А тим часом у родині Чичириндів відбулася радісна подія. Після багаторічного чекання дідусеві Максиму Панасовичу як ветеранові швейна фабрика нарешті покращила житлові умови – надала нову

трикімнатну квартиру. До цього вони (дідусь, бабуся, тато, мама, Сергійко і його молодша сестричка Тетянка) тулилися у двох маленьких суміжних прохідних кімнатах комунальної квартири старого напів-аварійного будинку, який давно мали реставрувати, але за браком коштів все відкладали і відкладали. Правда, нова квартира була не в центрі, а на околиці, на Харківському масиві, де Київ закінчувався і починалося Бориспільське шосе. Але тільки той, хто все життя проживу комуналці, де щоранку й щовечора вишнуровується черга до ванної і туалету, може по-справжньому оцінити всі принади окремої трикімнатної квартири на сьомому поверсі, з балконом, звідки відкривається прекрасний краєвид на безкінечні лісові далі...

Нарешті вони переїхали. Питання про нову школу постало в перший же день. Возити Сергійка на машині, як возили Борю Бородавка, було нікому. У Чичиринд машини не було, Чичиринди належали до гордого племені пішоходів.

"От і добре! – думав Сергійко. – От і прекрасно!.. З Наталочкою все вирішиться само собою. Досить! У новій школі знайду собі нову принцесу".

Хоча в уяві раз-у-раз виникав каштановий кучерик над рожевим вушком і звучали щемкі звуки полонезу Огінського...

Ще кілька днів Сергійко, мужньо недосипаючи, їздив до ліцею.

На це витрачалося майже півтори години. До останнього дня у класі ніхто нічого не знав. У той останній день Сергіико так хвилювався, що в нього аж випіки були на щоках.

І коли він після уроків наздогнав Наталочку, яка йшла знайомою дорогою, і торкнув її за плече, вона здригнулася:

– Що? Що таке?

– Я… я хочу тобі сказати, що… – Сергіико затнувся. – Що ми, мабуть, більше не побачимося…

– Що? – вона іронічно усміхнулася. – Емігруєш? В Америку їдеш?

– Ні! На Харківський масив. Ми одержали там квартиру. Окрему. І я переходжу в іншу школу…

– Що?! – вона зблідла.

– Не буду тобі більше набридати…

Вона мов задихнулася:

– Дурень! Який же ти дурень!.. Зрадник!

Вигукнувши це, вона раптом заплакала і побігла…

А він розпачливо стояв, не в змозі отямитися від її слів. Чому вона назвала його зрадником? Чому?…

Може, не завжди перше кохання буває нерозділеним?… Хоча нещасливим воно буває, мабуть, завжди…

Пригода восьма

Дві таємниці графа Монте-Крісто

Крім Васі Цюцюрського, є у Супер "Б" ще один Вася – Болобан. Оно він сидить на останній парті разом зі своїм другом Ігорьком Голубенком. Такі друзі – нерозлийвода! І хто б подумав, що був час, коли Вася ненавидів того Ігорька страшенно… Але стривайте, не будемо поспішати, все по порядку.

Було це три роки тому. Вася жив тоді не в Києві, а в селі у бабусі. І вчився, певна річ, у тамтешній школі. Тато й мама Васі працювали на залізниці. Тато – у поїзній бригаді, а мама – диспетчером на сортувальній станції. Квартирне питання вирішувалось у них погано. Жили вони в гуртожитку, було тісно, доглядати хлопця нікому, от вони й підкинули сина бабусі у рідні Завалійки. Та й жити у селі зараз значно легше, як господарювати вмієш. А бабуся була хазяйновита.

Вася дуже любив таємниці. Але таємниці обминали Васю. Справжні таємниці були тільки у пригодницьких книжках та у фільмах по телевізору. А в житті – хоч ти лусни… Лише якісь нудні невідомості, які потім стають відомостями. А захопливої таємниці, від якої холоне в животі й тремтить під горлом – жодної!.. І Вася змушений був вигадувати собі таємниці сам.

З однокласниками стосунки у Васі якось не склалися. Жили вони з бабусею край села над річкою, на відшибі. Ніхто з однокласників на цей куток не заходив. Та й характер у Васі був важкуватий, некомунікабельний, як тепер кажуть, некомпанійський характер. Серед людей Вася, як їжачок, завжди згортався у клубок, виставляв голочки – не займай! Йому весь час здавалося, що його хтось хоче образити. Підстави для цього у Васі були. Якось він чув, як одна сусідка сказала іншій:

– Ти диви! Батько такий гарний. І мати нічогенька, а дитя – як опеньок засушений!

Вася й справді непоказний – капловухий, сутулуватий, і носик кнопочкою… Та хіба в цьому людські достоїнства?… Ондо граф Монте-Крісто у телесеріалі теж страшнуватий, обличчя – наче корова пожувала, а який герой!.. Власне, отой граф Монте-Крісто і став для Васі взірцем, прикладом для наслідування. Саме графом Монте-Крісто уявляв себе Вася у своїх безкінечних іграх-фантазіях…

Був у графа і свій замок – справжній казковий замок, сповнений загадок і таємниць. Через дорогу від бабиної хати стояла скособочена розвалюха, у якій уже років десять ніхто не жив. Сусідку бабу Христю Вася навіть не пам'ятав. Город бабин Христин із дозволу голови сільради бабуся засівала пшеницею. А вишневий садок навколо хати так густо заріс акацією, бузиною, кропивою, будяками, лопухами та всяким іншим бур'янищем, що до ґанку треба було прорубуватися сапкою.

Але саме оці хащі й робили розвалюху таємничим замком. Вася, обдряпуючись, продирався до дверей, переступав гнилий збитий поріг і потрапляв у сиру темряву сіней. Тут серце його завмирало, а тоді гучно калатало, бо здавалося, що з темного кутка хтось дивиться. І він поспішав зайти в хату. Там теж був присмерк, але все-таки просторіше і видніше. Біля вікна стояло іржаве ліжко без матраца, з порваною сіткою, а у кутку – дерев'яна скриня з проламаним віком – усе, що лишилося від хатнього скарбу. Проте графу Васі Монте-Крісто цього було цілком досить. Сітку він сяк-так підв'язав, накидав сіна-соломи, і вийшло чудове графське ложе. А у скрині він зберігав незліченні графські скарби і зброю.

О! Скільки героїчного і благородного вчинив граф Вася Монте-Крісто, лежачи на сіні-соломі у своєму замку! Скільком бідним і немічним він допоміг! Скількох урятував від неминучої смерті, ризикуючи власним життям!.. Зі скількома поділився незліченними скарбами!..

Він собі уявляв, як здивуються вражені однокласники... А кирпата красуня Надька Пилипчук, яка тільки зверхньо пхикає, дивлячись на нього, жалюгідно й підлесливо заусмі-халася б: "Ах, пробачте, графе, пробачте!.. Я ж не знала, я ж не знала, що ви такий герой!.. Я згодна сидіти з вами за однією партою! Ви ж хотіли".

А він тільки: "Ха! Ха! Ха!.. Я тепер сидітиму за однією партою з баронесою Волькенштейн!"

Які то були прекрасні мрії-фантазії!

І от раптом…

Якось Вася поїхав у райцентр по батарейки для ліхтарика. Графу Монте-Крісто без ліхтарика аж ніяк не можна!.. Купив батарейки. Назад довго чекав автобуса. І коли приїхав додому, десь аж по обіді, вони вже хазяйнували в його "замку"…

їх було троє – літній дядечко в окулярах, молода жінка і хлопець років десятьох – такий як Вася. Всі вони були у спортивних костюмах і завзято працювали: вирубували, розчищали зарості, згрібали вирубане докупи. Ліжко графа Монте-Крісто було розібране, винесене і складене попід сараєм. Незліченні графські скарби (тобто дорогоцінності – коштовне каміння з уламків цегли, золоті прикраси з шурупів, гайок і залізячок), а також графська зброя (шпаги з ліщини і дерев'яні пістолі) були безжально викинуті під ліжко.

У Васі тьохнуло серце і похололи ноги, як він усе те побачив – таку наругу! Кров ударила в голову. Він одсахнувся за кущ, щоб його не зауважили. А тоді позадкував і в обхід, городами, подався додому.

– А у нас нові сусіди, – сказала бабуся. – Продав таки Тато, голова наш, бабину Христину розвалюху. Не продавав, не продавав, та врешті-решт продав.

– Отже, їй-Богу! – прохопився Вася.

Баба Христя спадкоємців не мала, і вся її маєтність перейшла на баланс колгоспу й сільради, голова сільради Григорій Савович Боровий, якого люди ще з тих часів називали Тато, десять років уперто усім охочим купити розвалюху відмовляв. Подейкували, буцімто притримував для якогось районного чи навіть обласного начальства, під дачу (гарна була місцина). Та часи змінилися, начальство перекочувало у різні

спільні підприємства, брокерські контори, приватні фірми, розвалюхи їх не цікавили. Вони будували собі палацо-котеджі на великих ділянках, а обійстя баби Христі було невелике – десять соток.

– На начальство ці начебто не схожі, – сказала бабуся. – Хоча й городські. Під дачу таки купили. Пшениченьку сіяти тепер зась.

Весь день Вася спостерігав за новими сусідами. Здаля, з-за паркана… Хлопчик був чорнявий, голубоокий і стрункий. Гарненький хлопчик. Надька Пилипчук на такого би пхикнути не посміла. І це ще пекучішою робило образу.

"Ну, я тобі покажу, опудало городське! – шепотів Вася. – От пожди-пожди!"

Все аж кипіло у Васі всередині. Він одразу зненавидів того Ігорька.

Нові сусіди провозилися аж до вечора. І поїхали, як уже смеркло.

Прощаючись, сказали бабусі, що приїдуть за кілька днів, у суботу. Привезуть розкладачки, постіль і тоді, може, вже й переночують.

Уранці Вася пішов на чужу тепер територію замка графа Монте-Крісто. Серце стискалося щемко й боляче. Вася довго й неприкаяно ходив по стерні. І наче вперше побачив, який гарний краєвид одкривається звідси, з бабиного Христиного городу. Обійстя було на пагорбі. Унизу звивалася у долині річка, а на тому боці знову здіймалися мальовничі пагорби з гаями й перелісками. Недарма накидало оком на цю місцину колишнє начальство.

І тепер уся ця краса належить не графу Монте-Крісто, а чужим людям, якимсь дачникам міським, отому красючкові Ігорьку, який безжально викинув на смітник графські скарби і зброю. Ні! Терпіти це неможливо! Треба щось зробити. Помститися треба!.. Найпростіше,

звичайно, підстерегти Ігорька десь у кущах і надавати по пиці. Ви не дивіться, що Вася такий щуплявий і непоказний. Він жилавий, верткий. У бійці може дати фору і на півголови вищому за себе. Це у класі всі знають. Здоровило Гриць Заремба й досі носить на підборідді шрам від Васиного удару пеналом. Здумав, бач, покозакувати над Васею. І Володьки Очеретного Вася не злякався, хоч той і на півроку старший. Примусив свою шапку, яку Володька закинув у калюжу, при всіх діставати і сушити. Тепер Васю ніхто й пальцем не зачіпає. Ну його, психованого!..

"Звісно, можна натовкти Ігорька, – міркував Вася. – Але побіжить же той Ігорьок, сльози по щоках розмазуючи, до мамочки скаржитися. А мамочка – до бабусі. А бабуся, хоч і добра, не зможе від батьків приховати. А батьки почнуть виховувати. На очах у сусідів. І потім весь час той Ігорьок стовбичитиме перед носом. Нікуди ж не дінешся від нього, не сховаєшся – сусіда! Не життя буде, а мука. Ні! По пиці давати не можна! Тільки собі морока. Треба придумати щось розумніше. Щоб була таємниця! Щоб ніхто не знав, що то він придумав, зробив. Наприклад, викопати у садку яму і замаскувати гілками. Ступить Ігорьок і – шургиць! Ха-ха-ха!.." А якщо не Ігорьок, а мама ступить або дідусь. І ногу зламають... Ні! Не годиться! Граф Монте-Крісто ніколи б так не вчинив. Але й образи граф Монте-Крісто не прощав ніколи. Всім своїм ворогам одплатив. Думай, Васю, думай!..Захурчав, наближаючись, мотор автомашини. До бабусиних воріт під'їхав рафік голови сільради. За кермом сидів Тато – Григорій Савович. Він завжди їздив сам, без шофера.

Бабуся, спершись на сапку, дивилася на нього з-під долоні.

– Добридень! – привітався Тато.

– Здрастуйте, як не жартуєте! – відповіла бабуся.

– Пшеницю, бачу, викосили.

– Та вже ж пожнивувала. Андрій Гапочка, слава тобі Господи, допоміг.

– Це я йому сказав.

– Спасибі!

– Та яке ж там спасибі, як більше вже не сіятимете. Ну, я вам у березі наріжу. Не турбуйтесь!

– Та я хіба що кажу…

– Я розумію, вам було зручно тут, по сусідству… Але… – Григорій Савович зітхнув. – Треба було людям назустріч піти… Чорнобильці вони… Дід київський. А дочка з чоловіком і з хлопчиком у Чорнобилі жили. Хлопчик за місяць до катастрофи народився. Чоловік на АЕС працював. І під час аварії саме на вахті був. Позаторік помер…

– О Господи! Царство небесне! – бабуся перехрестилася.

– Та й у хлопчика формула крові нехороша… А зараз, самі знаєте, які часи… Навесні зовсім кепсько їм було, не жирували. От я й вирішив їм цю розвалюху… За символічну ціну… Підремонтують трохи і… На нову не стягнуться. А зараз, бачте, і городяни до землі горнуться. Та й то… Тільки земля й може порятувати… Ви їх тут не ображайте!

– Та чого б це ми їх ображали!..

– Вони люди хороші. Діда їхнього я знаю. Журналіст він, газетяр. Колись і про наш колгосп писав… Ну, бувайте здоровенькі!..

– Будьте здорові! Будьте здорові! – закивала бабуся.

І Григорій Савович поїхав.

Бабуся глянула через дорогу на Васю, що стояв біля розвалюхи, і скрушно похитала головою – чув, мовляв, яке лихо… Потім повернулася і почовгала у хлівець, де нетерпляче рохкав підсвинок…

У Васі обличчя пашіло, наче йому дали ляпас. Формула крові!.. Які страшні слова! Смертельним холодом віє од них. Як і від слів – "АЕС", "аварія", "Чорнобиль"… їхні Завалійки були у чистій зоні. І отам, за лісом, по той бік річки, побудували нове селище – для чорнобильців – переселенців із забруднених територій. Коли їдеш у райцентр, видно було однаковісінькі білі цегляні будиночки під шифером з однаковісінькими сараями, туалетами, з голими, майже без дерев дворами, що вишикувались у рівні ряди попід лісом. І хоч усе було нове й добротне, але так чогось стискалося серце від незатишку, наче то не будинки були, а новобранці, що тужать за рідною домівкою…

Формула крові… А він хотів… І за що, питається?… Ну й придурок ти, Васю!.. Недарма хлопці кажуть – "психований"! "Навесні вони не жирували". Може, й голодували навіть… На дачу цю, на город розраховують, щоб підгодуватися… Та коли це буде!.. На той рік, не раніше. Нічого вже ж не посадиш, не посієш – не збереш…

Вася враз зірвався з місця і побіг. До бабусі у хлівець, де вона поралася біля підсвинка.

– Бабусю! – вигукнув він.

– Чого тобі? – підвела очі бабуся.

– Можна, я банку з салом візьму в погребі?

– Нащо?… А-а… Ну, візьми. Авжеж!

– Тільки ви ж нікому-нікому!.. Хай буде таємниця!

– Хай! – усміхнулась бабуся. – А то ще не візьмуть. Посоромляться. Ти ще й помідорів візьми. Й огірків. І компотів… Я вже й сама думала…

Вася побіг у льох…

Двері розвалюхи були незамкнені. Та й чого замикати, як там тільки вітер гуляє. Прибрано, підметено. Сама лише скриня стоїть у кутку. Віко ціле. Встигли вже й полагодити.

У скриню все не влізло, Вася поставив банки з компотом на долівку і прикрив рядном. А до рядна пришпилив булавкою аркушик паперу. На ньому було написано: "Ігорьку – гуманітарна допомога. Від гр. М.-К.". То була перша справжня невигадана таємниця графа Монте-Крісто. Що не кажіть, приємно робити добро!

А втім, нові сусіди в боргу не лишилися. У неділю приїхали Васині батьки-залізничники з Києва. Роззнайомилися з новими сусідами. І дідусь-журналіст, дізнавшись, що батько Васин урятував колись поїзд від неминучої катастрофи, почав його детально розпитувати і написав про нього нарис у свою газету, де, між іншим, зазначив, що герой-залізничник живе у жахливих житлових умовах і навіть власного сина тижнями не бачить, бо той із ним жити не може. А тоді розіслав свій нарис по всіх інстанціях, натиснув на всі кнопки, як він сказав, і – гласність – велика сила! – присоромлене залізничне начальство, що годувало обіцянками Васиних батьків багато років, нарешті обіцянки ті виконало. І надало їм окрему двокімнатну квартиру. І Вася нарешті об'єднався з батьками, переїхав до Києва. І став учитися з Ігорьком в одному класі.

Це було три роки тому. Відтоді вони сидять за однією партою і дружать так, як ніхто в шостому "Б". У перший рік їхньої дружби Стасик Макарець спробував познущатися з тишка Ігорька, то Вася влаштував

йому таку "зачистку", що навіть тепер, коли Стасик займається разом із Супер-Джоном східними єдиноборствами, йому й на думку не спадає звести рахунки з Васею.

От як буває! Колись ненавидів Ігорька Вася, хотів помститися, а став йому вірним другом. Та Ігорьок про ті Васині нехороші до нього почуття навіть не догадується.

Це – друга таємниця графа Монте-Крісто.

Пригода дев'ята

Шурик "форвард" і дід Грицько "Лобановський"

У кожному класі є такі хлопчики і дівчатка, про яких більшість учнів нічого певного і сказати не можуть. Навіть згодом, ставши дорослими і переглядаючи групові знімки, імен їхніх і прізвищ іноді пригадати не в силі. Тихенькі, непомітні, невиразні вони якісь. І у навчанні видатних успіхів не виявляють, і у поведінці – ні вибриків, ні приколів, ні будь-яких вчинків, які б запам'ятовувалися.

Саме до таких і належав Шурик Нечипоренко. Сидячи за партою з такою ж тихою і непоказною Ірочкою Ігнатюк, Шурик заздро позирав на Вовочку Таратуту, на Борю Бородавка, на Супер-Джона і навіть на його "фрикадельок" – Стасика Макарця, Стьопу Юхимчука і Васю Цюцюрського, що відчайдушно вимахували ногами, наслідуючи телевізійно-техаського рейнджера Вокера. Шурик один раз спробував так махнути ногою, але втратив рівновагу і впав. Більше не пробував.

Може, тому був Шурик таким, що з немовлячого віку бракувало йому чоловічого виховання та й просто чоловічого товариства. Тато їх покинув, як Шурик іще кувікав у колисці. Нехорошою, легковажною був тато людиною. Так говорила мама, яка навіть, згадувати про тата не хотіла. І з родичів Бог послав Шурику самих лише жінок – бабусю і двох

незаміжніх тіток – маминих сестер. До того ж усі вони за вдачею теж були тихі, скромні, незахищені якісь. Правда, всі вони – і мама, і її незаміжні сестри – добре знали іноземні мови, були викладачками-перекладачками, і це дозволяло їм триматися "на плаву" в сучасному бурхливому житейському морі.

Щоб оздоровити Шурика, мама, коли в неї була відпустка, возила його до моря в Одесу, де жила її шкільна подруга, а в інші два канікулярні місяці тітки й бабуся по черзі жили з ним на дачі, що знімалася десь під Києвом. Цього року Шурик поїхав з бабусею на річку Унаву біля Фастова. І вирішив учитися ловити рибу. Купили бамбукові вудлища, снасті, накопали з бабусею черв'яків і пішли на річку. Шурик рибалив уперше в житті, бабуся теж не була досвідченим рибалкою, тому перші спроби були досить комічними. Закидаючи вудку, Шурик зачепив себе гачком за комірець, а бабуся послизнулася і шубовснула в річку. І хоч це було попід берегом, на мілкому, примудрилася зануритися з головою. Мокра як хлющ бабуся пішла переодягатися і сушитися, наказавши Шурику – Бога ради! – не підходити до води…

Неподалік на дерев'яній кладці рибалив якийсь хлопець у брилі, на зріст такий, як Шурик. Несподівано він заговорив, і виявилось, що то зовсім не хлопець, а дідусь – маленький, худорлявий, зі зморшкуватим голеним обличчям.

– Що ж ти, голубе, бабусю не вберіг, що вона у тебе в річку бебехнула? – усміхнувся дідусь. – Дачники? З Києва? – Ага! – хитнув головою Шурик.

– Як там у вас у класі? Які прекрасні катастрофи?… Ти, либонь, витворяка, зривщик дисципліни? Таку комедію з гачком улаштував!.. Артист!.. Розкажи про якісь свої вибрики, приколи, як тепер кажуть… Люблю шебушних, жевжикуватих хлопців!

– А я… не жевжикуватий, – зітхнув Шурик.

– Та ну! Не може бути! Не вірю! Скромничаєш. Придурюєшся.

– Не придурююсь, – знову зітхнув Шурик.

– Невже тишко, скромняга?

– Ага!

– А як тебе звуть?

– Шурик.

– Шу-рик… Сашко по-нашому. Сашко-тишко. А мене дід Грицько звати. Либонь, подумав, що то хлопець рибалить, а не дід? Правда?

– Подумав… Вибачте!..

– А чого вибачатися?… Я такий! Хлоп'якуватий! Мене під час окупації у війну навіть до Німеччини не забрали. Хоча мені вже шістнадцять минуло. Бо на вигляд був як дванадцятирічний. Але заводний був!.. Ти не дивись. Битися, правда, негараздий, але не тікав ніколи. Завжди якогось дрючка замашного вхоплю або й камінь. Скривдити себе не давав. А ти битися мастак?

– Н-ні… – почервонів Шурик. – Я… я… я битися не люблю…

– Та і я не люблю!.. Але як хтось по мармизі вмаже, невже утрешся?…

– Н-ні… – ще дужче почервонів Шурик. – Я… просто… просто не пам'ятаю, щоб…

– Та ти й справді якийсь тюхтіюватий… пробач… – нахмурився дід Грицько. – Ні Богу свічка, ні чорту кочерга… Ні риба, ні м'ясо!.. Не можна так!.. Невже тобі тато…

– Нема в мене тата! – перебив Шурик.

– Пробач!.. Не знав… – знітився дід Грицько. – Давно нема?

– Покинув нас, як я ще в колисці кувікав. Я його й не бачив ніколи. – Такого хлопця покинув! Свиня!.. Ти ж справжній козак! Подивись на себе! Височенький, широкоплечий… М'язи накачати – Сильвестр Сталлоне! Шварценегер!.. Я у твоєму віці до пупа тобі не діставав. Тобі трошки тільки характер підправити, феруму, заліза в організм додати! М'якеньким, ватяним у наш час бути не можна. Дивись, що робиться!.. Чому, думаєш, кримінальники зараз раюють? Тому, що у них феруму багато. Сміливі вони, відчайдушні. Тюхтіїв серед них нема. Боягуз на злочин не зважиться, побоїться. І щоб правда торжествувала, треба, щоб порядні люди мужніми були, сміливими. Щоб не боялися одкоша дати нечисті всякій.

– А… а як ферум, залізо в організм додається? – спитав Шурик.

– Ну, дехто рейку гризе, залізяччя всяке.

– Що?!

– Жартую! – усміхнувся дід Грицько. – То я так фігурально, образно, як говорив мій дачник професор Вольський. Ми з тобою рейку гризти не будемо. А от над характером попрацювати треба. А з чого починається гартування характеру? Не з нотацій, не з балачок – із дій, з учинків. Давай я за тебе візьмусь. Га?

– Як це?

– Ну, буду твоїм тренером, поки ти тут. Як Лобановський. Спробую тебе на форварда потренувати.

– Та! – махнув рукою Шурик. – Бабуся не захоче, не дозволить.

– Ну, бабусю я беру на себе. З дівчатами я говорити вмію. Ви в кого дачу знімаєте?

– У баби Насті. Отам, за великою грушею.

– А-а, в Шулячки. То ми ж майже сусіди. Моя через дві хати, отам, де колодязь із журавлем… О! Твоя бабуся вже перебралась і чимчикує, боїться тебе самого біля річки лишати. Ну, ти тут постій, я хочу без тебе з нею побалакати. І не підслуховуй! Я цього не люблю! – суворо наказав дід Грицько і подріботів назустріч бабусі.

Шурик здаля бачив, як насторожено-здивовано звела брови бабуся, коли, наблизившись до неї, дід Грицько почав говорити. А потім усміхнулася – мабуть, дід сказав щось дотепне, – а тоді стала серйозною, скрушно похитала головою, потім почала заперечувати, перебивати діда Грицька, але згодом замовкла, слухала уважно і врешті зітхнула і закивала, погоджуючись. Дід Грицько таки, мабуть, умів говорити "з дівчатами", переконувати їх. Бабуся помахала Шурику і повернула назад, додому. А дід Грицько пішов до Шурика.

– Ну що? – нетерпляче спитав Шурик.

– Порядок у танкових військах! Досягли консенсусу, як депутати у Верховній Раді. Подалася до Шулячки збирати про мене інформацію. Та хай!.. З Шулячкою у мене контакт. Отож, голубе, починаємо тренування. Спершу фізична підготовка. Ти плавати вмієш?

– Вмію. Але… недуже… По-собачому.

– По-собачому хай собаки плавають. А ми люди. Ми з тобою будемо плавати, як спортсмени – кроль, брас, батерфляй...

Дід Грицько роздягнувся. На Шуриків подив виявилося, що він, сільський дід, був не у довгих "сімейних" трусах, а у плавках. Дід розігнався і пірнув у річку.

– Де ви так плавати навчилися?! – вражено вигукнув Шурик, дивлячись, як буруниться вода від хвацьких дідових рухів.

– В армії, голубе, в армії! – одпирхуючись, мовив дід Грицько. – Я ж і на фронті був. Кінець війни захопив, хоч і недоліток іще був. Дунай форсував. Ну, знімай штанці, майку, лізь у воду!

Мама, з якою Шурик їздив до моря, бабуся і тітки, з якими він їздив на дачу, дозволяли йому купатися тільки попід берегом, на мілкому, а дід Грицько одразу повів туди, де обом було майже по шию.

– Не бійся! Не бійся! – підбадьорював Шурика дід Грицько. – Тут ям немає. Та й я таких здоровань з води витягав – не повіриш! А треба, щоб ти глибину відчув і не лякався її. Ризикувати по-дурному ніколи не слід, але плавають люди, щоб глибокі місця долати, а не там, де можна убрід перейти... Давай, давай, не бійся!

У перший день дід Грицько вчив Шурика плавати брасом. І весь час говорив, щось розповідав, розказував.

Шурик уже знав, що живе дід Грицько зараз сам, дружина, баба Оксана, доглядає у Києві першого їхнього правнука Максимка, якого подарувала їм онучка Михайлина... Один син, Павло, працює в Києві на заводі "Поліграфмаш", другий, Степан, – у Запоріжжі на керівній роботі, в держадміністрації. Сам дід Грицько, колишній танкіст, незважаючи на свою хлоп'якуватість і "дрібнокаліберність", як він сам висловився, сорок п'ять років очолював бригаду механізаторів, керував здоровецькими

дядьками під два метри, і вони слухалися його "безпрекословно". І Шурик теж слухав діда Грицька, роззявивши рота, раз у раз ковтаючи воду. Вперше в житті ним займався дорослий чоловік та ще й такий незвичайний. Шурик просто таки закохався у діда Грицька.

– Ну от, – сказав нарешті дід Грицько. – Фізичну підготовку ми зробили. Брасом ти трохи плавати навчився. Уже ж не по-собачому. Собаки так не вміють. І на глибині побув, страх переборов, феруму трохи в організмі додалося. По обіді приходь – продовжимо!

Шурик із таким захватом розказував бабусі про діда Грицька, аж захлинався. Бабуся розчулено усміхалася. Шулячка (баба Настя) дала дідові Грицьку найпозитивнішу характеристику. Тому по обіді бабуся без зайвих слів одпустила Шурика до діда Грицька.

Дід щось майстрував, пиляв ножівкою товсту широку дошку.

– А тепер, – сказав він, – тепер тобі завдання – бачив, із якої я кладки рибалив? – зробиш собі таку саму. Я оце матер'ял підготував.

– Та… та я… не вмію, – розгублено сказав Шурик.

– У невмілого руки не болять. Я підкажу, не хвилюйся. Але робитимеш сам. Я жодного гвіздка не заб'ю!

Вони взяли дошки, стовпчики, цвяхи, молоток, лопату і пішли на річку.

– Ото дивись на мою кладку і микить, із чого починати, – сказав дід Грицько.

Шурик уважно обдивився дідову кладку, поміркував і сказав:– Ну… ну, мабуть, починати треба зі стовпчиків, на яких кладка тримається.

– О! Правильно! Ти, я бачу, хлопець кмітливий, метикований. Кожна будова починається з фундаменту, з підвалин. Давай, вкопуй, голубе, стовпчики!..

До самісінького вечора провозилися Шурик і дід Грицько. Певна річ, дід не лише командував, а й трохи допомагав. Але всі гвіздки, як і попереджав дід, забивав сам Шурик. Дід тримав гвіздка, а Шурик бив молотком. І хоч як старався Шурик, щоб не вцілити діда по пальцях, без травм не обійшлося. Дід терпів, тільки вів рахунок:

– О! Дев'ятнадцята контузія!.. О! За двадцяту перевалило!.. Та не вибачайся! Не вибачайся! Я розумію. Ти ж не навмисне. Навмисне ти б мене по голові вцілив! Жартую!.. Не поспішай!

Та коли кладка була готова і пройшла випробування – дід Грицько станцював на ній гопачок, – Шурика охопило таке почуття, якого він не відчував ніколи в житті, – радісна гордість людини, що вперше зробила щось путяще власними руками.

Так почалося чоловіче виховання Шурика. За кілька днів Шурик уже їздив верхи на коні, запрягав і розпрягав, рубав колуном дрова, навчився лазити по деревах, що йому раніше категорично заборонялось…

І от одного дня дід Грицько сказав:

– А тепер будемо гартувати характер рішучими вчинками і самостійними рішеннями. Так от тобі завдання. Край села над річкою стоїть розвалюха, в якій ніхто неживе. Піди, обстеж, придивись гарненько, прислухайся – чи нема там чогось, що потребує твого втручання, допомоги… А я по господарству поратися пішов. Увечері прийдеш, розкажеш, доповіси… Давай! Поганяй!

Шурик пішов. Розвалюха була скособочена, з проваленою солом'яною стріхою, заросла бур'янами. Шурик обійшов усе обійстя. Ніде нікого й нічого, вартого уваги, тим більше втручання і допомоги. Пожартував дід чи що?... Двері хати були розчинені, ледь, трималися на одному іржавому завісі. Шурик переступив поріг і увійшов до темних сіней. І тут раптом почулося жалібне нявкання, що лунало згори. Шурик звів голову і побачив чотирикутник – отвір, що вів на горище. Нявкіт чувся звідти. Драбини не було.

"Ага! Он воно що! Кошеня на горищі, – подумав Шурик. – Як же його зняти?... Треба знайти драбину. Десь же вона повинна бути!"

І Шурик кинувся шукати. Ледве знайшов драбину у густих бур'янах на городі. Крекчучи, потяг у хату. Довго піднімав. Нарешті поставив, прихилив до стіни. І поліз на горище. Стоячи на останньому щаблі, покликав:

– Киць-киць-киць!

Та кошеня, замість підійти, позадкувало.

Намагаючись схопити кошеня, Шурик потягся вперед, вперся ногою об щабель. І тут драбина хитнулася і загримотіла на долівку. Шурик ледве втримався на горищі, метляючи в повітрі ногами. Нарешті видряпався, сів.

– Ех ти! Нявкало! – з докором глянув на кошеня. – Бачиш, що зробилося! Тепер нас обох рятувати треба. Що ж робити? Удвох нявкати?... Ні! Треба якось викручуватись, виходу шукати.

На горищі було не так темно, як у сінях, світилися дірки у стрісі. Шурик почав нишпорити по горищу і – о радість! – наштовхнувся на довгу міцну мотузяку.

"Спершу треба спустити кошеня! – вирішив Шурик. – А тоді вже по мотузці самому!"

Шурик прив'язав кінець мотузки до крокви і почав нав'язувати на мотузці вузли, щоб руки не спорснули: десь він читав, що так треба робити. Тоді скинув майку, зав'язав її низ на вузол, утворивши таким чином своєрідний мішечок, піймав кошеня, посадив у той мішечок, прив'язав вільний кінець мотузки до того мішечка і спустив кошеня в мішечку униз. А тоді почав спускатися сам.

Та все ж руки у Шурика були не дуже треновані й міцні. І десь на півдорозі він не втримався, руки його спорснули і, обдираючи об вузли долоні, він полетів униз... Та до землі не долетів. Раптом потрапив у чиїсь міцні обійми... То був дід Грицько.

– Ой! – вигукнув Шурик. – Ну молодець! – усміхнувся дід Грицько. – Склав іспит на "відмінно"!

– А ви ж казали – по господарству підете... – розгублено мовив Шурик, стаючи на ноги.

– Ну, який би я був Лобановський, якби не підстраховував свого форварда!.. Ти тепер, Шурику, і свічка, і кочерга! І риба, і м'ясо! По-перше, виявив шляхетність, благородство – спершу про кошеня подумав, подбав, а тоді вже про себе.

– А чому кочерга?

– Бо до гумору схильний. Посміятися вмієш. І з самого себе передусім. А це найважливіше. Я ж чув, як ти з кошеням розмовляв. Молодчинка! Тепер я за тебе спокійний! Не пропадеш!

Ех! І чому не чують цього ні Вовочка Таратута, ні Боря Бородавко, ні Супер-Джон, ні його "фрикадельки"?! Та хіба головне, щоб вони чули?...

Головне – Шурик сам собі довів, що він не тюхтій, не нікчема, що здатний на самостійні рішення і рішучі вчинки. От що головне!

А їм усім він колись доведе! Обов'язково доведе!

І, ви знаєте, таки довів!

Але про це якось іншим разом…

Пригода десята

Капітан Галтер

Алик Здоровега, незважаючи на своє прізвище, зовсім непоказний. У Супер "Б" ніхто ніколи не чув від нього якихось нових ідей, задумів, не було у нього і несподіваних вчинків. Здавалося, що його ніщо особливо не цікавить. Про таких кажуть: "ні риба ні м'ясо".

Тато Алика Здоровеги – крутий бізнесмен. Алик навіть так його називає – "крутато". До школи Алика привозять на "Ауді". І наворочений "мобільник" у Алика є. І ціла ігротека комп'ютерних ігор удома… Але так було не завжди. У дитсадок Алика ніхто не привозив. У дитсадок Алик із мамою пішки ходив. І до школи у перший клас причалапав на своїх двох. А вже десь у класі третьому почав приїжджати спочатку на старенькому "Москвичі", тоді на "Жигулях"…Розкрутився тато. Беручкий виявився до бізнесу. Тепер має горілчаний і молочний заводи, та ще якісь харчопереробні в різних районах області. Алик навіть до пуття не знає, які харчі переробляє його "крутато", бо сам Алик харчується головним чином бананами – дуже їх любить.

І от цього літа замахнувся "крутато" будувати "фазенду" – заміський котедж на три поверхи. Купив у задніпровському дачному селищі три дачки на березі озера, дві зніс, третю поки що лишив для будівельників, та й самим щоб було де переночувати. І почав будівництво. Була ще й

четверта дача, яку запланував купити бізнесмен Здоровега, щоб увесь берег озера йому належав. Але з тією четвертою вийшла заковика. Господар дачі уперся, як то кажуть, рогом і ні за які гроші продавати свою дачу не схотів. Будиночок був благенький, дерев'яний, збитий із якихось різноколірних дощок. Але оригінальний, незвичайний. Схожий на корабель. На другому поверсі, над верандою – наче капітанський місток. Обабіч дверей "мезоніну", як називала цей другий поверх Аликова мама, не вікна, а круглі "ілюмінатори". Над одним висів старий іржавий якір від моторного човна, над другим – рятувальне коло з написом "Мрія". А нагорі щогла з прапорцем. І ще на стіні над дверима висів невеликий дзвін на кронштейні – щоб відбивати "склянки". Господаря дачі всі називали Капітан Галтер (так він просив себе йменувати). Ходив Капітан Галтер у тільняшці й старому капітанському кашкеті з "крабом" над козирком. Дивак був, звичайно. Зранку калатав у дзвін ("одбивав склянки"), а тоді, випроставшись, дивився на озеро у саморобну підзорну трубу.

Аликів тато, загорівшись ідеєю, давав капітанові за той його "корабель" таку ціну, як за двоповерхову кам'яницю, але старий тільки сміявся, затуляючи беззубого рота долонею. Було йому років за сімдесят, але тримався він рівно, не горбився.

Тато сердився, але відступати не хотів. Він не любив, щоб його плани руйнувалися. І якось він сказав Алику:

– Слухай, синку, а ти подружився б із ним. Подейкують, він любить дітей. Може, хоч тебе послухає. Натякнеш йому, що такі дерев'яні "кораблі" горять, як солома. Мало що може трапитися. Тепер стільки пожеж... І не матиме він ні дачі, ні грошей...

– Ти що – хочеш його підпалити?! – жахнувся Алик. – Та ти що?! Хіба я бандит?! – засміявся тато. – Просто треба ж на нього якось вплинути. Може, щось інше придумаємо. В усякому разі, подружитися з ним тобі варто.

Й Алик пішов знайомитися з капітаном Галтером.

Капітан сидів на розкладному стільці посеред свого капітанського містка й дивився у підзорну трубу. І наспівував:

Дівчину з маленької таверни Полюбив суворий капітан, Дівчину з очима, яку серни, З усмішкою, як морський туман…

– Здрастуйте, пане капітан! – чемно привітався знизу Алик.

Старий перевів підзорну трубу на Алика й усміхнувся:

– Не "здрастуйте", а "бажаю здоров'я"! Чув, як на параді міністр вітався з військами?

Алик теж усміхнувся:

– Бажаю здоров'я, пане капітан!

Капітан Галтер відклав підзорну трубу:

– О! І я тобі бажаю здоров'я! Бо коли немає здоров'я, все летить шкереберть… Ти хто такий?

– Алик.

– Здоровега? – примружився старий.

– А звідки ви знаєте? – здивувався Алик.

– Бачив у підзорну трубу, як ти біля свого татуся крутився, котрий умовляє мене продати мою "Мрію". А хіба ж можна продавати мрію?… Сподіваюся, ти не будеш мене вмовляти?

– Н-ні… – зашарівся Алик.

– Бо я все одно не продам. Піднімайся до мене на капітанський місток.

Нагору просто з подвір'я вели круті "корабельні" сходи з поручнями. Алик, спотикаючись із незвички, піднявся до капітана.

– Ну, здоров-здоров, мічмане Здоровега! – поклав йому руку на плече старий.

– Цікаво у вас тут! – роззирався навкруги Алик. – Життя мусить бути цікавим, – кивнув капітан. – Воно дається один раз, і жити нудно – злочин! Недарма нудьга і зневіра вважаються одним із найтяжчих гріхів… Хоча… Доля не завжди і не всім усміхається весело. Але занепадати духом ніколи не слід. Треба боротися за своє щастя.

– Скажіть, а… а ви іноземець? – запитав Алик.

– Чому? – звів брови старий.

– Ну… прізвище таке – Галтер.

– Ніякий я не іноземець!.. З козацького роду я. Справжнє моє прізвище Заблуда. Та якщо для козака Заблуда – звичайнісіньке собі прізвище, то для капітана воно якесь не дуже милозвучне і навіть із прихованим негативним змістом – не туди, мовляв, корабель повести може. От я й добрав собі псевдонім на англійський манір – Галтер. А у тебе прізвище для капітана саме годяще – капітан Здоровега!.. Звучить!.. Ти теж, мабуть, козацького роду?

– Не знаю… – знизав плечима Алик.

– Ти ким хочеш стати?

– Не знаю… – знову знизав плечима Алик. – Може, футболістом… київського "Динамо"… А може, бізнесменом… як тато.

– А моряком не хочеш? – примружився капітан Галтер.

Алик відчув ніяковість. Сказати капітанові "ні" було незручно, і він невиразно промимрив:

– Я… якось не думав…

– Як не думав, значить, не хочеш, – зітхнув капітан. – Я у дитинстві просто марив отим морем… Які сни мені про море снилися!.. Та й тепер сняться… І справді, скільки всього цікавого у морському житті!.. Взяти хоча б Бермудський трикутник, де безслідно зникло безліч кораблів. І літаків теж. А скільки таємничих загадкових істот живе у морях та океанах! І в озерах теж. Про Нессі чув?

– Та, що в озері Лох-Несс начебто живе?

– Не начебто, а достеменно живе! – вигукнув капітан. – Десятки незаперечних свідчень і доказів… А ось що ти знаєш про наше озеро?

– А що – тут теж якесь чудовисько живе? – посміхнувся Алик. – Смійся-смійся!.. Нічого ти не знаєш!.. Думаєш, це звичайне озеро?

– А що в ньому незвичайного?

– Хоча б те, що воно підземною протокою з'єднане з Дніпром. Так само, як озеро Лох-Несс із морем. Рівень води у нашому озері такий самий, як у Дніпрі. Коли у Дніпрі рівень води підвищується, то і в озері підвищується. Коли у Дніпрі нижчає, то і в озері нижчає. Озеро наше

зв'язане з Дніпром, Дніпро впадає у Чорне море, а Чорне море зв'язане зі Світовим океаном…

Алик знов посміхнувся:

– Отже, пірнувши у наше озеро, можна під водою пропливти до Чорного моря, а тоді через Босфор-Дарданелли, а тоді через Суецький канал і…

– І в озеро Лох-Несс, яке зв'язане зі Світовим океаном! – підхопив капітан Галтер.

– То ви хочете сказати, що Нессі може припливти у наше озеро?

– Теоретично – так! Але практично будуть значні труднощі зі шлюзуванням, особливо у наших дніпровських водах… А ти гадаєш, що нічого загадкового в нашому озері нема?

– А ви думаєте, є?

– Не думаю, а знаю! – впевнено сказав капітан.

– Що ж? – поцікавився Алик.

– Про чудовисько не скажу, а от русалка в озері живе.

– Яка ще русалка!.. Казки розказуєте.

– От ти невірний Хома! У казках, дорогий мій мічмане, все правда, передбачення, втілена у слово мрія. Від летючого корабля до чарівного ока – телевізора. А тепер узагалі таке відбувається, що жодному казкареві не снилося. Чи міг який-небудь казкар придумати комп'ютер з мільйонами операцій за секунду? А клонування живих організмів? А

інопланетних прибульців, існування яких майже доведено?… Скільки ще тих таємниць неймовірних!.. А ти кажеш, що якась звичайнісінька русалка – це казка…

– А ви її бачили, ту русалку?

– Авжеж, бачив!! Я її підгодовую навіть іноді. Бананами. Вона банани дуже любить.

Капітан говорив цілком серйозно, без тіні посмішки.

– Банани, кажете, любить? – перепитав розгублено Алик.

– А що? Думаєш, тільки ти банани любиш? Бачив, як ти їх наминаєш. Спробував би ти самою сирою рибою та водоростями харчуватися!

– Лапшу ви мені на вуха вішаєте! – спробував утриматися на матеріалістичних позиціях Алик.

– Ображаєш! – насупив брови капітан. – А хочеш сам на русалку подивитися?

– Як це? – розгубився Алик.

– Тільки, звичайно, увечері, як місяць на небо випливе. Нині місяць саме у півповні – видно буде чудово. Зможеш до мене прийти рівно о десятій? Пізніше тебе батьки не пустять.

– І ви мені покажете русалку? – недовірливо спитав Алик.

– Якщо ти бананів принесеш штуки зо три, не менше.

– Ви це серйозно? – спитав Алик.

– Абсолютно!.. Ти тільки батькам про русалку поки що не кажи. Бо вони теж захочуть подивитися на неї і тільки налякають бідненьку. А як побачиш, тоді й розкажеш.

Додому Алик прибіг збуджений і веселий.

– Що? Невже домовився?! – радісно запитав тато.

– Ні! Але дядько дуже цікавий. Я до нього о десятій вечора піду. Він мені щось цікаве покаже.

– Ну, давай-давай! – похитав головою тато. – Закомпаніруйся, як каже наша бабуся, з цим диваком гарненько. Це буде корисно.

Мама скривилась, але заперечувати не посміла.

З бананами теж проблем не було. Алик узяв не три, а п'ять штук.

– О! Молодець! – весело зустрів його капітан Галтер. – А я, грішним ділом, думав, що не прийдеш, не пустять батьки. Все-таки пізнувато. Ну, ходімо покладемо банани для русалки.

І Алик із капітаном пішли до берега і поклали банани на місток-кладку, з якої капітан ловив рибу. – Я називаю цей місток "притика", тобто причал. Сюди причалюють кораблі мого дитинства, моєї мрії... А ми з тобою піднімемось на капітанський місток і будемо чекати.

Хвилин за десять нетерплячий Алик спитав:

– Ну, де ж ваша русалка?

– Наберись терпіння! Мовчи та диш, як казав мій дідусь! – усміхнувся капітан Галтер.

Минуло ще хвилин десять. Капітан для чогось увімкнув ліхтарика, спрямувавши промінь на "притику". Хоча місяць освітлював і берег, і озеро. Кумкали жаби, й набридливі комарі раз у раз впивалися Алику то в чоло, то в руки, то в щоки… Алик мовчки відмахувався.

І раптом… Раптом із води біля "притики" вигулькнула голова дівчини з довгим волоссям. Дівчина була така гарна, що Алик аж рота роззявив. У животі в нього колько побігли холодні бульбашки, як від газованої води…

Дівчина однією рукою взяла банани, а другу приклала долонею до рота, а тоді помахала їм, дякуючи. І занурилась у воду, а за мить над водою мелькнув риб'ячий хвіст і теж зник – тільки жмурки на воді лишилися…

– Ну, бачив? Переконався? – спитав капітан.

– Ба-бачив! – пробелькотів Алик.

– Ти знаєш, – зітхнув капітан. – Я подумав, що батькам, мабуть, не варто розказувати про русалку. Твій тато такий спритний, що захоче виловити її сіткою. Пропаде сердешна… Скажеш, що я тобі відкрив таємницю про підводну протоку, яка з'єднує озеро з Дніпром… Тому, мовляв, і риба велика запливає.

Так Алик і вчинив.

Після цього Алик таки по-справжньому подружився з капітаном Галтером. Всі дні проводив у нього. Старий весь час розказував хлопцеві про захопливі морські пригоди, учасником або свідком яких він був. Алик слухав, затамувавши подих. Але якось капітан розказав пригоду, яка здалася Алику дуже знайомою. І раптом Алик згадав – та це ж із книжки Бориса Житкова "Морські історії", яку він два місяці тому читав. Хлопець несміливо натякнув капітанові на схожість сюжетів. Старий знітився,

почервонів і раптом рішуче махнув рукою:– А! Більше не морочитиму тобі голови. Пробач, ніякий я не капітан, а пенсіонер-бухгалтер. От звідки і мій псевдонім – Галтер. Змалку я страшенно мріяв стати моряком, капітаном далекого плавання. Але здоров'я підвело. Всю юність я проплавав по лікарнях… До того ж я дальтонік, не розрізняю червоного і зеленого кольорів, плутаю їх. А капітан мусить розрізняти кольори обов'язково. Бо існує світлова морська сигналізація. І, сплутавши кольори, можна наробити великої біди. Особливо в тумані… Все життя я тільки мріяв про море, книжки читав, сувеніри збирав… А коли вийшов на пенсію, збудував собі оцей корабель-дачку й тішуся, як дитина. Пробач, мічмане Здоровего, що я тебе дурив!.. Хотів, щоб і тобі цікаво було. Згодом я збирався тобі правду відкрити, але ти мене випередив…

– І русалка теж несправжня? – тихо спитав Алик.

Старий зітхнув:

– Несправжня, дорогий мій!.. Це наша сусідка з протилежного берега, з якою я дружу. Умовив її за три банани зіграти русалку. Вона спортсменка-аквалангістка. На десятки метрів із трубкою пірнати може. От і припливла з того берега попід очеретом, як я їй ліхтариком підморгнув. А тоді ластом, наче хвостом, по воді хвицнула. Дуже натурально вийшло. Я і сам майже повірив… Ти вже не ображайся на мене, мічмане!..

І Алик не образився. Як не дивно, капітан Галтер став йому ще миліший і симпатичніший.

Спочатку Алик розповів усе мамі. Мама в нього добра і чуйна. її дуже схвилювала історія старого бухгалтера. А тоді вони вдвох напосіли на тата.

Тато спершу невдоволено крутив носом – важко йому було відмовлятися від задуманого, – а тоді махнув рукою:

– Та хай уже лишається сусідою ваш морський бухгалтер зі своїм сухопутним кораблем!..

Тепер у Алика Здоровеги з'явилась мрія – стати моряком, капітаном далекого плавання.

Але про своє знайомство з капітаном Галтером він нікому в класі не розповідає – це його особиста таємниця.

Пригода одинадцята

Усмішка Святого Миколая

Наближалася зустріч нового року. І не просто нового року, а нового століття і нового тисячоліття. Зустріч, яка випадає раз на тисячу років!..

– Уявляєте?!.. Ні пращури наші такого нового року не зустрічали, ні нащадки наші у найближчі тисячу років не зустрічатимуть! Уявляєте?! Уявляєте?! – патетично вигукував Вовочка Таратута.

– Однозначно! – погоджувався Вася Цюцюрський.

І весь Супер "Б", звичайно, погоджувався. Як тут можна не погоджуватись?

– То не можна цей новий рік просто так зустріти, по-звичайному, – далі вигукував Вовочка Таратута. – А як? Догори дригом чи що? Ги-ги! – реготнув Стасик Макарець.

– Ти можеш і догори дригом. Від цього твій центр розумової діяльності тільки підніметься, – сказав Вовочка.

– От я зараз як дам тобі по твоєму центру розумової діяльності, то він у тебе одразу нижче штанів опуститься! – замахнувся Стасик.

– Стоп! Гальмуй! – сказав Супер-Джон. – Вовочка таки діло говорить. Треба щось таке придумати! Супер! Щоб усі інші класи тільки кавкнули! Від заздрощів!

– Однозначно! – підхопив Вася Цюцюрський.

– Думайте! Думайте всі! – сказав Вовочка Таратута.

І всі почали думати. Пропозиції надходили різні. Наприклад, обвішати весь клас лампочками. Кольоровими. Щоб кожен приніс ялинкову гірлянду, з'єднати їх в одну здоровеннецьку гірляндишу і прикрасити нею всі стіни і стелю.

І математичку Галину Семенівну! Про гірлянду ідею подала Лариска Литвак. Про математичку додав Стьопа Юхимчук.

– Взагалі-то можна! – сказав Супер-Джон. – Але як додаткове. А головне, треба, щоб було, як вибух! Супер!

– Правильно! Ффффу-у! – підхопив Стасик. – Десятки петард з'єднати в одну, вилізти на шкільне горище і я-ак жухонути!

– Фффффу-у-у!

– Щоб директорка зі школи тебе одразу – ффффу-у!.. Вона ж заборонила петарди! – сказав Вовочка.

– Однозначно! – погодився Вася Цюцюрський.

Боря Бородавко запропонував випустити здоровеннецьку багатометрову – на весь коридор – стінну газету з карикатурами на весь Супер "Б".

– Теж можна! – погодився Супер-Джон. – Але знову ж таки, як додаткове. Думайте, чилдрени, думайте!.. Супер мусить бути! Тисячолітній супер!

– От що найбільше запам'ятовується людям? – сказав Вовочка. – Або страшні злочини. Або, навпаки, якісь виняткові шляхетні вчинки. Злочини відпадають. Отож думайте над чимось благородним, високим, героїчним.

– Що ти пропонуєш? Винести когось із вогню? – спитав Супер-Джон. – Так це спершу підпалити треба! – хихикнув Стасик.

– Я ще не пропоную, – сказав Вовочка. – Я думаю! І ви думайте!

Три дні після цієї розмови Супер "Б" думав.

А на четвертий день, у понеділок, Вовочка Таратута прибіг до школи надзвичайно збуджений. Щоки його пашіли.

– Слухайте, чилдрени! – вигукнув він. – Ви знаєте, який завтра день?

– Ну який? – сказав Стасик. – Вівторок.

– А число?

– Дев'ятнадцяте грудня. Ну?

– Голоблі гну! Дев'ятнадцяте грудня! День Святого Миколая! Коли дітям подарунки дарують.

– А-а… Так то більше в селі, – зітхнув Стасик.

– Не тільки в селі! – заперечив Супер-Джон. – Мені теж завжди дарують… О! Це ідея!.. Давайте організуємо подарунки для всього класу. Я свого предка загітую, Боря Бородавко свого… Жаль, що Вероніка перейшла, а то б і її татулечка-банкіра підпрягли…

– Ні! Я не про це… Звісно, отримувати подарунки приємно. Це всім відомо. Але одержання навіть дуже бажаного подарунка згодом забувається. А треба, щоб не забулося! Треба, щоб довго муляло – може, й усе життя!

– То що ти пропонуєш? – спитав Супер-Джон.

– Я пропоную, щоб усі ми, кожен щоб віддав найдорожче, що в нього є. Зібрали б і подарували сиротам з інтернату. Ну, і спонсорські подарунки теж, звичайно, на додачу. Бо в мене, наприклад, найдорожче – це камінь, який я знайшов у Криму, в Коктебелі, де я один раз був, ще з татом…

– Ага! – вигукнув Стасик. – У тебе якийсь камінь, а в мене новий фотоапарат! Порівняв!

– Та я ні за який фотоапарат свій камінь не проміняю! Це ж не просто камінь. Це – "усміхнений" камінь. Посередині дірка, мов усміхнений ротик. І ще одна – око. А друге наче примружив! Такий камінь!.. Але я його віддам…

Супер "Б" загув. Дехто теж намагався, ховаючись за чужі спини, вигукувати: "А чого це саме найдорожче, найцінніше?!Чому не просто цінне?! Це ж грабилівка!" – але Вовочка був, як скеля, непохитний:

– Ні! Саме найдорожче, найцінніше! У цьому весь сенс!.. І якби це хтось один зробив – нічого особливого. А якщо увесь клас, всі без винятку, це вже – супер! Буде потім що дітям, онукам, правнукам розказувати! Весь клас подарував сиротам не просто подарунки, а найдорожче, найцінніше, що в кожного було! Ви подумайте – такого ж ніколи не було! За все тисячоліття! Щоб діти – цілий клас! – у день Святого Миколая, замість одержати подарунки, дарували іншим дітям найдорожче, найцінніше, що в них є. Ніхто до такого просто не додумався! Гарантія! Це ж будуть подарунки тисячоліття! Розумієте?!

– А що?! Це таки с-супер! – сказав Супер-Джон.

– Однозначно! – поспішив підхопити Вася Цюцюрський, тоді зітхнув і додав: – Правда, тато мене вб'є, як я свій годинник віддам…

– Невже твій тато такий міліметровий?! – зневажливо пхикнув Супер-Джон.

– Ні… Але… А! Скажу, що загубив. Може ж людина загубити годинника. Правда?

– Ще б пак! – вигукнув Стасик. – Фотоапарат теж загубити можна!

– Тільки – одна умова! Попереджаю! Якщо хтось схитрує, віддасть те, що йому по барабану, до лампочки, того Святий Миколай покарає. Я загадав!.. Може, хтось не вірить. А я вірю!.. Це, до речі, і не моя ідея. Мені її підказав один святий чоловік.

– Який чоловік?

– А я вчора у Лаврі був. Брата зі Жмеринки на екскурсію водив. Зустрів там того чоловіка… Звісно, перевірити буде неможливо. Все залежатиме від вашої совісті, від сумління. Але саме на цьому рівні

відбувається зв'язок із силами незбагненними – чи з чистою совістю перескочите ви утретє тисячоліття? Чи справді наш клас – Супер "Б"?

– Правильно! – сказав Супер-Джон. – Це історична подія!.. Ми запишемо її на папірусі. Мій тато привіз із Єгипту кілька папірусів із малюнками пірамід, Сфінкса і фараонів. Один подарував мені. Я його для цього даю. Напишемо, всі підпишемося, згорнемо у рурку, засунемо в алюмінієву трубку, засмолимо і закопаємо на Трухановому острові... А через п'ятдесят років відкопаємо – у день Святого Миколая дві тисячі п'ятдесятого року! – вигукнув Вовочка. – Щоб уже не лише діти, а й онуки були в кожного. І побачимо, чи по совісті ми прожили своє життя у третьому тисячолітті, чи не соромно нам буде дивитися в очі дітям і онукам нашим.

– Однозначно! – як завжди, сказав Вася Цюцюрський. І ніхто-ніхто не знав, що в нього в цю мить було на душі...

Весь Супер "Б" у цю ніч спав неспокійно. Що не кажіть, а розлучатися з найдорожчим, найціннішим для тебе нелегко. Простежити все, що кому снилося, ми, певна річ, не зможемо. Але у сон до Васі Цюцюрського давайте зазирнемо.

Снилося Васі, що іде він голий, у самих трусах, босоніж по білому засніженому полю, але холоду зовсім не відчуває. Іде до церкви, що виблискує золотими банями і хрестами на крайнебі. І так йому сумно, так совісно, що плакати хочеться. Аж от від церкви назустріч йому прямує хтось у білому, наближається, і вже бачить Вася, що то дідусь у білій шубі розстебнутій, у сорочці-вишиванці під нею А на голові – смушева шапка. Хто це? Дід Мороз? Санта-Клаус? Але ж ні Діди Морози, ні, тим паче, Санта-Клауси сорочок-вишиванок не носять. І раптом Вася усвідомлює, що це ж Святий Миколай, якого так шанують у нас в Україні.

"Правильно! Святий Миколай! – усміхається, наблизившись, дідусь. – Що, Васю, совість замучила? Каятися до церкви йдеш?"

"Ой, не кажіть, Святий Миколаю! – зітхає Вася, – Вталапалися ми зі Стасиком! Я сказав, що мені найдорожчий годинник, а він – що фотоапарат. А в натурі неправда ж це! І йому, і мені найдорожчі солдатики, в яких ми й досі граємося. І в мене, і в нього цілі армії тих маленьких пластмасових солдатиків… Та хіба можна було признатися, що ми, здоровенні лобуряки-шестикласники, у солдатиків досі граємося. Що робити, не знаю. І з годинником, і з фотоапаратом ми засвітилися. Тепер, якщо правду сказати, подумають, що нам шкода стало годинника й фотоапарата…"

– Однозначно! – сказав Святий Миколай. – Таки подумають. Вихід, здається, лише один…""Який?"

"А ти не догадуєшся?"

"Невже і годинника і солдатиків оддати?" – мало не заплакав Вася.

"Однозначно!" – усміхнувся Святий Миколай.

На цьому Вася й прокинувся.

Стасик і Вася були сусідами, жили поряд, на одній площадці. І через п'ять хвилин, навіть не поснідавши, Вася уже дзвонив у двері до Стасика.

– Що таке? Чого так рано? Я ще й не вмивався! – вразився розпатланий Стасик.

– Стас! Я буду признаватися! – трагічно сказав Вася.

– У чому?

– У брехні! І годинника віддам, і… солдатиків!

– Ти що – з ліжка впав, головою вдарився?! Щоб усі реготали?

– Хай регочуть!.. А мені неприємності на все тисячоліття для всього мого роду не потрібні!

– Ти у це віриш?!

– Вірю! Як хтось серйозно наврочить, не відмолишся. Це факт! Ти ж пам'ятаєш, ми читали, які нещастя спіткали тих, хто відкрив гробницю фараона. Мені це не потрібно! Не хочу я! Не хочу! Не хочу!

– От той Вовочка зі своєю ідеєю! – скреготнув зубами Стасик.

– Я й тобі раджу: не ризикуй! Залишмо по кілька солдатиків для розради. В нас же їх сотні!

– Ага! Що то за армія – кілька!

– Мені ще й сон наснився… – і Вася розказав Стасику свій сон. – А може, то й не сон навіть…

– А що?

– Може, то й справді Святий Миколай до мене приходив, щоб напоумити. Чогось же вірять у нього люди стільки століть…

Стасик у дискусію встрявати не став. Справді – хто його зна… Стільки у тому житті таємничого, незбагненного…

Ніколи, мабуть, Стасик і Вася так не хвилювалися, як оце, несучи у школу своїх солдатиків. А виявилося – даремно.

Бо й Боря Бородавко приніс цілу армію з артилерією, з літаками, з "катюшами", з ракетними установками. А Супер-Джон приніс електронний танк з дистанційним управлінням, що стріляв маленькими гумовими снарядами.

А Лариска Литвак принесла ляльку Барбі. І Марина з Надею принесли ляльок. А Шурик Нечипоренко – велику кольорову, але стару й пошарпану, сорок років тому видану дитячу казку "Про відважного Барвінка і Коника Дзвоника", яку читало вже третє покоління Нечипоренків. Стьопа приніс футбольний м'яч.

Та коли Стасик і Вася разом із солдатиками поклали на стіл годинник і фотоапарат, Супер-Джон перезирнувся з Вовочкою Таратутою і сказав:

– Суду все ясно!.. Годинник і фотоапарат віднесіть додому!

– Однозначно! – усміхнувся Вовочка.

А після уроків під'їхав присланий Борисом Борисовичем Бородавком здоровецький автобус "Ікарус" із мішками новорічних подарунків, які закупив тато Супер-Джона вкупі з іншими "крутими" батьками, бо ж треба було обдарувати всю школу-інтернат.

Супер "Б" сів на той "Ікарус" і, супроводжуваний заздрісними поглядами учнів інших класів, поїхав.

А коли вони передавали інтернатівцям разом з новорічними подарунками своє найдорожче і пояснювали, що то таке, і бачили, якою несподіваною радістю спалахували очі сиріт, кожен з них уперше в житті відчув радість справжнього доброчинства.

А тоді раптом худорлявий блідий хлопчик, якому Вовочка Таратута подарував свій "усміхнений" камінь із Коктебелю, кинувся до своєї

тумбочки, витяг з неї коробочку з фломастерами і простягнув Вовочці. І враз усі інтернатівці почали діставати своє "найдорожче", нещодавно, мабуть, їм подароване, і дарувати "супербешникам"… Це було так несподівано і зворушливо, що у класної керівнички Ольги Яківни на очі навернулися сльози. І дівчата теж заморгали зволоженими очима. А хлопці позакусювали губи. Відмовлятися було неможливо.

Такого таки, мабуть, у ДЕНЬ Святого Миколая ще не було. Це були таки справді подарунки тисячоліття.

Коли вони вийшли з інтернату, Супер-Джон сказав Вовочці:– Знаєш що? А давай заїдемо у Лавру, знайдемо того святого чоловіка і подякуємо йому за ідею. І розкажемо йому про інтернатівські подарунки. Він же не знав, що вони нам теж даруватимуть.

– Давайте, давайте заїдемо! – залунало звідусіль.

– Однозначно! – сказав Вася Цюцюрський.

Вовочка несподівано розгубився і почервонів. А тоді зітхнув і сказав:

– Нетреба нікуди їхати. Той святий чоловік і так усе знає, усе бачив.

– Як?! – здивувався Супер-Джон.

– Та він тут… серед нас…

– Хто?!

– Та… Шурик Нечипоренко. у Гоголівському "Ревізорі" є так звана "німа сцена", коли всі завмирають насамкінець, дізнавшись, що приїхав справжній ревізор. Ото на якусь мить німа сцена відбулася із "супербешниками". Всі завмерли, вражено глянувши на непоказного

тихого Шурика Нечипоренка, який усі п'ять із половиною років непомітно просидів на задній парті з такою ж тихою Ірочкою Ігнатюк, нічим особливим ніколи не заявивши про себе ні в навчанні, ні в поведінці. Шурик стояв червоний як помідор, якось зіщулившись під їхніми поглядами.

– То це його ідея?! – звів брови Супер-Джон. – А чого ж він сам не…

– Ну, він висловив мені ідею, а тоді… "Мене, – каже, – ніхто не послухає. А ти, – каже, – був президентом… Ти вмієш…" І просив, щоб я нікому не говорив про нього… Але…

– Ну, Святий Шурик! Експропріатор найдорожчого! – вигукнув Стасик, але одразу знітився. – Ні-ні! Жартую! Молодець!

– Авжеж молодець! Супер! – сказав Супер-Джон.

– Однозначно! – підсумував Вася Цюцюрський.

І раптом в уяві Васі виник Святий Миколай, що наснився йому сьогодні вночі. Він усміхався радісно і привітно.

Святий Миколай був задоволений.

notes

Примечания

1

Імпічмент – вияв недовіри вищій посадовій особі та притягнення її до відповідальності за порушення законів країни.

2

Опозиція – опір, протидія, протиставлення однієї політики іншій; угруповання в партії, що виступає проти загального курсу партії.

3

Партайгеноссе (з нім.) – товариш по партії.